

Naisiasiakirjallisuutta.

Lucina Hagman, **Fredrika Bremer.** Kuvauksia vuosisatamme alkupuolelta. Fredrika Bremerin kuvalla kaunistettu. Hinta 3: 75, koruk. 5: —.

Teos on saanut Suom. Kirjallisuuden seuran 1:sen palkinnon, eikä siis kaivanne muuta puolustusta.

— — **Naisten kasvatuksesta,** havaintoja ja mietteitä. Hinta 1: 50.

Suomen naisyhdistyksen palkitsema.

— — **Kokemukseni yhteiskasvatuksesta.** Hinta 2: 75.

— — **Kasvatus rakkauteen.** 1 mk.

Aleksandra Gripenberg, **Naisasian kehitys eri maissa.** Nyt on ilmestynyt I ja II osa Tilma Forsströmin ja Ilmi Kallian suomentamina. Näissä osissa kerrotaan naisliikkeestä sen syntymämaassa Amerikassa sekä germaanilaisissa, roomalaisissa ja slaavilaisissa maissa. Hinta 4 mk. 50 p. ja 3 mk.

III osa valmistuu v. 1907.

Alexandra Gripenberg, **Naiskysymyksestä I.** Suomensi Hilda Asp. 60 p.

Kansannaisen elämästä maalla. Toimittanut Suom. Naisyhdistys. Hinta 1: 50.

Vera Hjelt, **Nainen käytönlisillä työaloilla.** Julaistu Suomen Naisyhdistyksen toimesta. Hinta 1 mk.

Uniooni, naisasialiitto Suomessa, **Uusia lehtiä.** Kolme viikkoa á 1: 25.

— — **Fredrika Bremer, 1801—1901.** Muistolehti satavuotisjuhlaan. Teksti suomeksi ja ruotsiksi. Runsaasti kuvia. Hinta 1: 75.

Werner Söderström Osakeyhtiö,
Porvoo.

Hinta 1 markka.

NAISTEN OHJELMA TULEVISSA VAALEISSA

KIRJOITTI

LUCINA HAGMAN

**WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖ PORVOO**

ALKUSANANEN.

Tämän kirjasen pohjana on eräs tekijän tänä syksynä pitämä esitelmä. Koska sen levittämistä useilta tahoilta on haluttu, jätän sen tässä yleisön luettavaksi ja arvosteltavaksi. Niinkuin lukija koosta huomaa, se ei ilmesty alkuperäisessä muodossaan, vaan olen tässä koettanut kehittää mielipiteitäni vähän laajemmalla kuin mitä kerrakseen puhuttavassa esitelmässä oli mahdollista.

Suotakoon että esittämäni mietteet, jotka ovat lähteneet ainoastaan yksinäisen naisen sydäimestä, voisivat edes jossain määrin selvitellä naisten kantaa heidän uudessa asemassaan.

Helsingissä marrask. 3 p. 1906.

Tekijä.

Ensi kerran puhun vapaana naisena vapaille sisarilleni.

Isänmaamme on pannut käteemme kalliin oikeuden, jonka se aina tähän asti on meiltä piddättänyt ja jota me siltä kauan, kauan olemme turhaan vaatineet. Sillä älkäämme unhottako, ettei se kansalaisyhteisyys, jonka me nyt olemme voittaneet, ole mikään meille säälistä heitetty armopalanen, vaan pyhä meille tuleva oikeus, arvokas vaikutusvalta, jonka puolesta valistuneet naiset ovat taistelleet enemmän kuin puoli vuosisataa.

Ei tätä uutta lainsanaa myöskään ole hetkessä tietoisuuteen piirretty, päinvastoin oli sen lopullinen lausuminen pitkän harkinnan jälkeen toimeenpantu suoritus. Meille on tarpeellista tietää, ettei tämä uudistus ole valmistamatta tullut, niinkuin ei mikään suuri uudistus, joka samoin kuin tämä tunkee kansan elämän syvimpiin ytimiin, voi tulla valmistamatta.

Toiseksi on muistettava, ettei naisten äänioikeutta ole millään väkinäisillä keinoilla, peloituksilla eikä uhkauksilla esiin pakoitettu. Ei suin-

kaan. Ilman aseiden nostamista, ilman ihmishengen hukkaa, ainoastaan siveellisiä välineitä käyttämällä, on se voitettu vakaumuksen tietä. Se on rauhallisen, henkivoimaisen kehityksen johdonmukainen tulos, jonka saavuttamiseksi heränneet valionaiset ovat raskasta työtä tehneet ja jota viimeisten sortovuosien yhteiskärsimykset voimakkaasti ovat jouduttaneet. Sillä kun väkivallan käsi riisti Suomen mieheltä lain ja oikeuden turvan, polki häneltä vapauden ja kielsi toimivallan, silloin Suomen mies omassa lihassaan ja veressään tunsii äärettömän alennuksen tunteen, tunsii mimmoista on ihmiselle elää ja alistua pakkolakiin alle, joiden syntymiseen ja voimaantumiseen hän itse ei ole saanut ottaa vähääkään osaa. Kun sitten helpoituksen hetki koitti ja uusi vapaampi eduskuntamuoto oli maallemme valmistettava, olivat sortoajan haavat vielä niin veroksellä, ettei Suomen miehellä ollut sydäntä työntää pois sisartansa niitten kalliitten oikeuksien osallisuudesta, joiden omistajaksi hän itse pääsi. Ei ollut sydäntä eikä syytä. Johdonmukaisuus pakoitti myönnytykseen.

Niinkuin sanoimme on suuri voittomme saavutettu, tosin ei ilman taistelua, mutta ilman ihmishukkaa, ilman ihmisvahinkoa. Kenellekkään ei ole tämän oikeuden anastus saattanut tappiota eikä vääryyttä. Sen vuoksi voittomme onkin pysyvä. Ei tarvitse peljätä, että ilmestyy loukattua

kansalaisryhmää, joka tahtoo sen meiltä takaisin tempaista.

Kysymys on nyt, *mihin* ja *miten* naisten tulee tätä lopullisesti voitettua oikeutta käyttää. Ja tuleeko heidän sitä lainkaan käyttää?

Ulkomailla kysytään, kykeneekö Suomen kansa sen itsehallinnon käyttämiseen, joka sille nyt on annettu? Onko se siveellisesti ja valtiollisesti niin kypsytynyt, että se voipi tuottaa kaiken sen työn, tarmon ja tasapainon, jota sen uusi asema vaatii? Onko tuossa kansassa siksi paljon eheyttä, että se kunnialla osaa kantaa uuden arvonsa? Ja samaa täytyy meidän itsemme täällä omassa keskuudessamme kysyä. Ja jos tahdomme ja uskallamme katsoa totuutta suoraan silmiin, niin me olemme pakoitetut myöntämään, että epäilykseen on syytä. Paljo syytä.

Ja meidän täytyy kysymykseen antaa vastaus. Miesten ja naisten. Ja sen vastauksen antamiseen ei riitä pelkät sanat ja vakuuttamiset. Työme on ainoa kelvollinen vastaus. Miten menetelämme, siinä ainoa ratkaisu.

Järjestymisen tarpeen, aseman selvitys tarpeen. Kuullaan muutamalta taholta tähän muistutettavan, että eihän naisilla voi olla muuta ohjelmaa kuin miehillekään, eihän heidän siis ole tarpeen erityisesti järjestyä. Tähän vastaamme ensinnäkin, että nai-

silla kyllä on paljokin muuta ohjelmaa kuin miehillä, ja onkin oleva, varsinkin nyt alussa. Toiseksi on muistettava, ettei naisilla ylimalkaan vielä voi olla samaa tottumusta ja kokemusta valtiollisessa työssä, kuin miehillä, jotka ovat vanhasta tällaiseen työhön harjaantuneet. On siis aivan luonnollista ja tarpeen vaatima, että naiset semmoisinaan omistavat erityistä huolta valmistuksellensa, että he tarkoin selvittävät itselleen tehtävänsä ja määrittelevät ohjelmansa. Nyt vaaditaan, että he suoraan ja selvään ilmaisevat mitä tahtovat.

Eikä tämä ole tarpeellista yksistään vaan heille, eikä se koske vaan heitä, mimmoiseksi he muodostavat ohjelmansa, vaan tämä selvitys ja ohjelman määrittely on tärkeä myöskin miehille, koko kansalle. Sen vuoksi voimme odottaa, että miehetkin mielenkiinnolla seuraavat naisten toimia, niinkuin he huomattavasti ovatkin tehneet, ja yhtä luonnollisena pidämme, että he niitä arvostelevat, samalla tavalla kuin naisetkin tutustuvat miesten kantaan ja ohjelmiin, niitä arvostellen. Tällaisesta molemminpuolisesta huomionkiinnittämisestä toistensa harrastuksiin, suuntiin ja ohjelmiin syntyy sitten paraiten se yhteistyö miesten ja naisten kesken, johon pyrimme ja joka tasaimmin voipi yhteiskunta- ja valtiolaivaamme eteenpäin kuljettaa. Keskenäinen ymmärtämys ja myötätunto on tämän työn ensimmäisiä ehtoja.

Missä on nyt siis naisten paikka, mitkä ne

siveelliset ohjeet, joita heidän tulisi kunnioittaa ja seurata?

Ennenkuin näihin kysymyksiin käymme vastaamaan, tahdomme sanoa, että esitämme ainoastaan omia mielipiteitämme emmekä siis ole oikeutetut puhumaan minkään erityisen ryhmän puolesta. Lukija on tässä löytävä vaan vapaan ihmisen ajatuksia toisten vapaiden ihmisten tarkastetaviksi avonaisesti esitettyinä.

On sanottu, että olisi vaaranalaista, jos naiset vedettäisiin mukaan politiikkaan. Poliitiikka on jotain huonoa, niin väitetään, jotain likaista ja moitittavaa. Sen lisäksi että se nyt jo saastuttaa kansan miehiset jäsenet, tulisi se vastedes saastutamaan myöskin naiset, jos hekin siihen rupeavat ottamaan osaa. On huomautettu, että joskin yhteiskunta asiain pakosta uhraa tuohon toimialaan miehet, se ei ainakaan saisi siihen uhrata naisia. Eroitettuna valtiollisesta ja julkisesta toiminnasta yleensä, pysyisivät naiset edelleen sinä »parempana puolena», joka pitää voimassa siveellisiä hyveitä ja siten kohottaa koko kansan siveyskantaa. Tällainen puhe on — senhän tiedämme — tarkoitettu kiitoslauseeksi naissukupuolelle, joka siinä tunnustetaan liian hyväksi ryhtymään ammattiin, joka vaikuttaa harjoittajaansa epäedullisesti.

Tunnustaa täytyy, että tässä puheessa politiikan huonosta vaikutuksesta harjoittajiinsa on

paljo oikeutettua. Jos tahdomme olla suorat, emme voi kieltää, että valtiolliseen niinkuin yhteiskunnalliseenkin toimintaan on tarttunut paljon aliarvoista. Poliitikko usein herättää ja kehittää ihmisessä alhaisia ja moitittavia intohimoja. Sellaisia ovat vallanhimo, itsekkyyks, kateus jopa suoranainen epärehellisyyskin. Eivätkä nämä ominaisuudet esiinny ainoastaan vallassa valtaa vastaan, puolueessa puoluetta vastaan, vaan puolueiden omassa elämässä, toisen puoluejäsenen toiminnassa toista vastaan.

Naisten tähän asti- Mutta me kysymme,
nen vaikutus valti- onko nainen tähän asti py-
olliseen elämään. synyt erillään politiikasta,
onko hän, ilman äänioikeutta

ollen, säilynyt puhtaana puoluetahrasta, politiikan huonosta vaikutuksesta? Voimmeko todistaa, että niin on ollut, ja että hän tämän puhtautensa avulla olisi jollain tavalla *suojellut* yhteiskuntaa ja kansaa politiikoitsemisen vaikutuksista?

Ei, sitä emme hyvällä omallatunnolla saata väittää. Päinvastoin tiedämme kaikki, että naiset kaikkina aikoina, yhtä hyvin ylemmillä kuin alemmilla yhteiskunta-asemilla vähemmässä tai enemmässä määrässä ovat sekaantuneet valtiollisen elämän järjestelyyn. Ja sitä eivät he ole tehneet ainoastaan kansojen sisäisten asiain suhteen, vaan hyvin usein myöskin kansainvälisiä asioita ohjattaessa. Mutta tämä heidän sekaantumisensa

ei ole tapahtunut suorasti. He ovat voineet ottaa politiikkaan osaa ainoastaan välillisesti, miesten kautta, yksityisesti vaikuttamalla miehiin. Kuninkaiden ja muiden vallassa olevien miesten puoliset, sisaret ja serkut ovat imarteluilla, hienostelemisella ja muilla vehkeillä — väliin tosin myöskin vakavan ja perustellun neuvon antamalla — ajaneet läpi mielipiteensä ja tahtonsa. Sama on ollut laita yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Moni talonpoikaismies ja porvari on ennen vaalitoimitukseen menoaan saanut vaimoltaan tai muulta naisväeltä omassa piirissään evästykseksi: »huuda sinä vaan sitä taikka tuota, puolusta nyt naapurin Mattia», taikkapa taas: »sano sinä — niin ja niin — jos rupeavat sinua ahdistamaan» j. n. e.

Tämä välillinen vaikutus, osanotto sivultapäin, toisen nimessä ja toisen vastuulla on alentavaa ja turmiollista, sillä se tapahtuu ilman vastuuntunnetta ja useasti ilman asiantuntemusta. Nainen ei ole ollut laillisesti vastuunalainen siitä minkä hän tällaisella sekaantumisella on aikaansaanut. Se ei ole velvoittanut häntä mihinkään, ei edes ottamaan selkoa siitä asiasta, jonka juoksuun ja päätökseen hän on tahtonut vaikuttaa.

On kuitenkin myönnettävä ja muistiin saatettava, että naiset toisellakin tavalla ovat ottaneet osaa julkisen elämän muodostamiseen. Henkevät ja valveutuneet naiset työskennellen eri toi-

mialoilla, joko puolisoina ja perheenkasvattajina taikka itsenäisissä asemissa sivistyksen ja kasvatuksen palveluksessa taikkapa käytännöllisillä urilla, ovat luonnollisesti painaneet leimaa katosmuskantoihin, tapoihin ja kansan yhteisen elämän järjestelyyn. He ovat tässä työssään osotaneet niin paljo taitoa, tarmoa ja kansallista uskollisuutta, ettei kukaan voi kieltää heidän täten painamansa leiman merkitsevän hyödyllistä ja siunauksentuottavaa kehitystä.

Mitä meidän maahamme tulee, ovat naiset erityisesti menneinä sortovuosina ottaneet suoraan osaa valtiollisenkin elämän kulkuun. Me tiedämme, että ennen kaikkea se työ, minkä he ovat täällä kautta maan tehneet isänmaallisen ja kansallisen valistuksen levittämiseksi ja kansalaisten itsetunnon herättämiseksi, on ollut suuriarvoinen ja kantanut kauas tulevaisuuteen. Se on herättänyt ansaittua tunnustusta ja otettiin huomioon, kun naisten äänioikeudesta viime syksynä eri puolueissa neuvoteltiin ja päätettiin.

Tämä tosityöstä ja harrastuksesta lähtenyt vaikutus julkiseen elämään on luonnollisesti pidettävä tarkasti erillään tuosta edellisestä epäsuorasta, vastuuttomasta vaikutuksesta miesten kautta.

**Naisen on uudessa
asemassaan astut-
tava mukaan työ-
hön.**

Jos naiset vastasaavutamansa valtiollisen äänioikeuden nojalla, lain valtuuttamina nyt astuvat ottamaan osaa valtiolliseen toimintaan, niin eivät he voi olla vastaanottavaisempia politiikan tartunnalle nyt kuin ennenkään. Päinvastain, nyt he tuntevat siveellisen ja muodollisenkin velvoituksen, ja se epäilemättä on heitä voimistuttava tämän tartunnan vastustamisessa. Mitä puolue-elämään tulee, niin se ei ole heille mitään uutta, he tuntevat sen hyvin ennestään ja ovat tähänkin asti sen rajoituksiin taipuneet vaikka useasti vastuuta tuntematta. Nyt he sitävastoin ovat vapaat ja samassa valtiollisesti vastuunalaiset. Heidän täytyy itse vastata sanoistaan ja teoistaan, ja huomattaa, sanojensa ja tekojensa seurauksista sellaisina kuin ne tulevat näkymään laeissa ja laitoksissa. Tästä johtuu ehdottomasti, että nainen entistä enemmän on punnitseva askeleitansa uudessa asemassaan. Ei siis nainen itse eikä se kansa, johon hän kuuluu, voi mitään onnessa ja arvossa kadottaa sen johdosta että nainen nyt kansansa valtuuttamana, lain suojassa vastuunalaisena kansalaisena astuu ottamaan osaa valtiolliseen toimintaan. Päinvastoin ilmaisee terve järki, että hänen osallistumisestaan voipi koitua maalle ja kansalle hyötyä.

Valtiollisen toimielämän varjopuolet eivät saa

naisia peloittaa. Sillä on olemassa korkeampia velvoituksia, jotka ehdottomasti vaativat, että naiset nyt selvittävät itsellensä asemansa ja astuvat, ei suinkaan ylimielisesti — se olkoon meistä kaukana — mutta rohkeasti mukaan työhön. Heidän oman sukupuolensa oikeusasema, joka useimmissa suhteissa vielä on alhainen ja kahlehtiva, nuorison kasvatus, siveysolot, työväentila ja ylimalkaan kaikki se moniosainen elämä, jonka kehitys ja muodostus kutsuu työhön miestä, se kutsuu työhön naistakin, sillä hän ja hänen hyvinvointinsa riippuu siitä yhtä suuressa määrässä kuin mies ja hänen hyvinvointinsakin siitä riippuu. Toinen ihmisryhmä ei voi rangaistuksetta luopua oikeuksiansa valvomisesta ja jättää tämä valvominen umpimähkään toisen ryhmän mielivallan varaan. Jokaisen on taisteltava puolestaan.

Naisen osanotto Mutta löytyy vielä toi-
suotava kodin kan- nen väite, hyvin yleinen
nalta, ja näennäisesti oikeutettu,
jolla tahdotaan houkutelaa

naista pidättäytymään nyt voitettujen oikeuksiansa käyttämisestä. Lukijani tuon väitteen vanhastaan tuntee. Se on: julkinen elämä vetää naisen kodista, ja *koti* on naisen oikea toimiala, siellä hänen paikkansa.

Katselkaamme asiaa likemmältä. Ensinnäkin on tuo uskottelu naurettava, että naisen elämä mukara-

joittuisi kotiin. Oletteko milloinkaan tavanneet naista, joka aina olisi kotona? Se on mahdotonta. Ainoakaan nainen, vaikkapa kuinkakin avioliiton siteissä, vaikkapa kuinkakin monen lapsen äiti ja suuren perheen vaalija, ei yhäti istu kätkyen ääressä, ei yhäti keiku askareissaan eikä yhäti pysydy pihanurkkien rajoitteilla. Kukapa ei meistä rakastaisi kotiansa? Kukapa ei meistä siinä viihtyisi ja sen hyväksi työskentelisi? Mutta tarvitsemme me samoin kuin veljemmekin kodista poistuakin. Haluamme nähdä ystäviämme, katsella ympärillemme ja muuallakin oleskella kuin tuossa hausassa perhekodissamme. Sehän on selvä asia, ei sitä toki kukaan meiltä ole voinut kieltää. Ja olisiko niin suotavaa, juuri tuon kodin kannalta, että naiset aina vaan siinä hääräisivät, sen varassa kokonaan kehittyisivät ja kasvaisivat? Kaikkea muuta! Jos nainen aina vaan ummehduttaisi henkeään kotilieden luona, niin kyllä se koti pian viehätöksensä ja hauskuutensa kadottaisi, niin etteivät siinä suinkaan sen muutkaan jäsenet enää viihtyisi. Tuulahdukset ulkoapain ovat yhtä välttämättömät kodille itselleen kuin sen naiselle.

Ja ovatpa naiset kaikkina aikoina pitäneet huolta siitä, etteivät yksistään kodissa ja kodille elä. Liikkuvat ulkona ja kylässä luvalla tai luvatta. Se valtiollinen toimi, joka johtuu vaaliuurnalle menemisestä joka kolmas vuosi, ei suinkaan

vaadi naisen poissaoloa kotoa pitkäksikään ajaksi. Se on sanomattakin selvä. *Vaalitaisteluun* eivät kaikki naiset milloinkaan tule tehokkaasti yhtymään, mutta meidän täytyy kaikissa tapauksissa suoda jokaiselle naiselle vapaus menetellä tässä suhteessa oman harkintansa mukaan. Kyllä kait hän itse tietää, milloin kodin asiat myöntävät hänelle aikaa mennä, milloin ei. Useammat ovat ne kerat olleet, jolloin vaimo on jättänyt kodin tyhjän-toimituksen — seurustelun ja huvin — takia kuin julkisen toiminnan tähden.

Naisen tulee suojella ja vaalia kodin onnea, niin sanotte. Mutta juuri tätäkin varten on välttämätöntä, että hän tarttuu kiinni yhteiskunnan ja valtion työhön. Sillä lieneehän toki meille kaikille selvä, ettei koti ole mikään sellainen laitos, joka vapaana yhteiskunnan ja valtion laeista ja määräyksistä voisi elämänsä elää. Kaukana siitä. Koti on vaan yksi rengas kiinnitettynä siihen monirenkaiseen ketjuun, joka pitää koossa kansan yhteistä elämää yhteiskuntana ja valtiona. Kodin rauha, kodin onni ja menestys on suoranaudessa suhteessa kansan lakeihin ja säännöksiin, riippuen niiden laadusta ja luonteesta. Sellaisia kuin ne lait ovat, joiden tulisi kodin rauhaa ja onnea vartioida, sellaisia ovat kodit. Useitten kotien onni ja menestys riippuu etupäässä niistä laeista — avioliittolaeista —, jotka määräävät aviomiehen ja avionaisen keskenäistä oikeussuhdetta persoonallisissa ja talou-

dellisissa asioissa samoinkuin hallintovaltaan nähdessä lapsien suhteen. Näitä lakeja, jotka siis mitä ratkaisevimmalla tavalla tarttuvat kodin asioihin, ei säädetä kodissa, vaan valtiovaltojen kokoushuoneissa ja työpöytien ääressä. Ja koska nämä lait niin likeisesti koskevat juuri sitä kotia, johon naista aina on lykätty ja jossa häntä on käsketty pysymään, niin johdonmukaisuus, järki ja oikeus yhä kuuluvammin vaatii, että nainen astuu itse sinne, missä hänen asioistaan ja tästä hänen työhuoneestaan päätetään.

Me tiedämme kuinka lait, jotka ovat lähteneet yksinomaan toisen asianomaisen päästä ja kädestä, ovat tähän asti pakolla pidättäneet toisen asianomaisen, naisen, astumasta lainsäätäjä-oikeuksiinsa, ja tekevät niin edelleen miltei kaikissa maissa. Mutta nyt kun nuori Suomemme rohkeasti astuen tienviittojana muiden kansain edelle, on lakkauttanut naisen valtiollisen pakko-tilan, on hänen iloisesti yhdyttävä siihen valtiolliseen toimintaan, joka päästää hänet ottamaan osaa kaikkien niiden lakien uudistelemiseen, jotka kodinkin, hänen rakkaimman työpaikkansa, onnen ehdot on paremmiksi saattava. Mikä syvä elämänpöytä naiselle ja kodille sisältyykään tähän suureen muutokseen hänen valtiollisessa asemassaan!

Kuinka ei hän siis ymmärtäisi ottaa uutta oikeuttaan haltuunsa?

Mutta katsokaamme asiaa edelleen kodin kannalta. Jokainen valveutunut äiti tietää, että niinpian kun hänen poikansa tai tyttärensä astuu ulos perhekodista tuohon suureen yhteiskuntakotiin, näkevät he jyrkän rajan pystytettynä kodin ja tuon uuden olinpiirin välillä. Ne siveyskäsitteet, se henki ja se sävy, jonka äiti kodissa oli luonut, ja jota sen kaikki jäsenet terveissä oloissa kunnioittivat, eivät enää vallinneet yhteiskunnassa. Kodissa oli äiti opettanut pojillensa sukupuolellisen puhtauden pyhyyttä, kunnioitusta sisarille, rehellisyyttä kaikille, mutta kun poika astui yhteiskuntaan, jonka järjestämisessä ei äiti ollut muassa ollut, niin tapasi hän siinä toisen siveysopin nautinnonhimon, kaksinaismoraalin ja — prostituution muodossa.

Riittääköön tämä viittaus siitä, miten tärkeitä on, että nainen astuu ulos perhekodista ottamaan osaa tuon suuren kodin, yhteiskunnan, uudesta luomiseen, niin että sekin joutuu enempään sopu-sointuun perhekodin äidillisten ihanteiden kanssa. Eikö tämä vaatimus ole oikeutettu ja kohtuullinen? Levittäköön nyt Suomen nainen kodin henkeä kaikkialle, kaikkiin laitoksiin yhteiskunnassa ja valtiossa. Siten voittaa *koti* ja sen hyväksymät ihanteet valtaa kaikilla inhimillisen toiminnan aloilla.

Kodin onni ja menestys siis ei suinkaan

kiellä, vaan päinvastoin käskää naista täysin voimin käyttämään äänioikeuttaan.

Ja muistakaamme vielä niitä tuhansia köyhiä naisia, joilla ei lainkaan mitään kotia olekkaan. Heille ette voi sanoa: kotinne kärsii, jos menette julkisen elämän työhön. Heidänkin kaikkien tulee lähteä nyt mukaan uuden Suomen luomiseen, niin että hekin tulevaisuudessa saisivat sen kodin, jonka nykyinen järjestys heiltä kieltää eli jonka hankkimisen se on tehnyt heille mahdottomaksi.

* * *

Missä on paik-
kamme?

Mutta tosi on, että uusi
asemamme voipi haitaksikin
kääntyä taikka ainakin he-
delmää kantamattomaksi jäädä. Niin käy jos nainen valistusta ja tietoa etsimättä kevytmielisesti myypi vakuutuksensa ja äänensä ensimmäiselle ostajalle, ja tahdottomana alistuu puoluekäskylle. Tässä piilee naiselle suuri vaara, ja jos se hänen yllättää, niin se vahingoittaa koko maata ja kansaa. Ja vielä lisäksi, se vahingoittaa arvaamattomassa määrässä naisäänioikeuden asiaa kaikissa niissä maissa, joissa ei sitä vielä ole myönnetty mutta joissa se on päivän kysymyksenä. Sillä jos Suomen naisten äänioikeudesta ei muuta muutosta koidu, kuin puoluevahvistus lausuttuna numeroissa, niin Suomen nainen ei sisariensa ääni-

oikeutta muissa maissa suinkaan jouduta. Päinvastoin. Hänen menettelynsä tulee silloin aseeksi hänen vastustajiensa käsissä, ja sen sijaan että esimerkkinä *voisi* olla hyödyksi naisäänioikeudelle muissa maissa voipi se muodostua varoittavaksi esimerkiksi.

Älkööt siis naiset nyt suostuko asettumaan puolueitten talutusnuoraan. Älkäämme sanoko: »Minä teen niin, koska puolue niin käskee», vaan sanokaamme: »Minä teen niin, koska järkeni ja sydämeni sanoo että se on oikein.»

Pidämme kyllä aivan luonnollisena, että ainakin suurin osa naisia samaten kuin miehetkin valtiollisissa asioissa kallistuvat puolueeseen taikka toiseen. Tämä on yhtä luonnollista kuin että uskonasioissakin liittyvät sellaisiin tunnustuksiin, jotka ovat osanneet luoda parhaan muodon heidän käsitykselleen ylimaailmallisista asioista.

Erityinen naispuolueko?

Juuri koska olemassa olevaa puoluetta lähestymisen nykyoloissa tuntuu luonnolliselta eikä tietenkään voida kokonaan välttää, emme usko että naisten ryhmittyminen kokonaan *puolueitten ulkopuolella* jonkunlaiseksi *naispuolueeksi* voisi onnistua eikä edes olevan suotavakaan. Puoluerajat ovat sitä paitsi niin jyrkät, ettei missään tapauksessa voisi syntyä *yhtä ainoata* naispuoluetta, vaan tulisi niitä varmaankin monta. Nä-

tävästi valtiolliset puolueemme siis tulevat jos-sain määrin rajoittamaan naisten kannan ja esiintymisen vaaleissa. Mutta hyödytöntä ja vahingoksi sille siveelliselle suunnalle, jota naisten naisina tulisi kannattaa, on, jos naiset alkavassa valtiollisessa vaikutuksessaan ilman ehtoja ja supistuksia antautuvat puolueitten palvelukseen. Jos todella niin onnettomasti käy, että me naiset sen teemme, niin ei meidän lisävaikutuksestamme ole muuta näkyvää seurausta kuin että puolueet meissä saavat lisää liikevoimaa taistelussaan toinen toistansa vastaan vaikutuksesta ja vallasta, mutta toisen tai toisen puolueen lopullista voittoa ei se silti jouduta. Sillä mitä se auttaa jos sotapäällikkö A saa muutamia tuhansia sotilaita lisää joukkoonsa, kun hänen vastustajansa ja vihamiehensä B myöskin samalla kertaa saa yhtä monta lisäsoturia. Seuraus on vaan että taistelu tulee kahta verisemmäksi kuin ennen, vaatien lisäuhreja molemmin puolin ja levittäen puoluekiihkoa ja epäsovua yhä laajemmalle.

Me kysymme, voittaako isänmaa siinä tapauksessa mitään siitä että naiset ovat tulleet mukaan, jos heidän ensimmäinen askeleensa valtiotoiminnassa on vapaaehtoinen tarjouminen siihen silmitömään puoluettaisteluun, jolla nyt Suomen asioita ajetaan? Pintapuolinenkin silmäys asemaan antaa kysymykseemme selvästi kieltävän vastauksen.

**Itsenäinen ja vapaa
asema puolueissa.**

On senvuoksi välttämätöntä, että me naiset selvitämme itsellemme, että *meillä* on toisiakin tehtäviä uudessa asemassamme kuin ryhmittyminen puolueisiin, että meitä odottaa toiset kalliit velvollisuudet, joita emme rangaistuksetta saa luotamme työntää. Eivät naiset saa nyt ruveta leikkimään valitsijamiestä ja edustajaa antaen miesten kuljettaa itseänsä valtiollisella näytämöllä samalla tavalla kuin heitä viedään vyötäisistä tanssipermannolla.

Luuletteko että ne naiset, jotka ovat uhranneet elämänsä voimat ja harrastuksensa sukupuolensa vapautumiseksi ja kohottamiseksi kansalaisoikeuksiin, luuletteko että heillä on ollut mielessä se, että valtiollinen puolue toimi naisten kautta saisi lisävoimia?

Jos niin luulette, olette erehtyneet. Ei, ja uudestaan ei. Se liike, joka on tahtonut irroittaa kahleista naiselämän ja naisvoiman, on tarkoittanut jotain paljoa korkeampaa ja pysyväisempää, se on tarkoittanut kansan yhteisen elämän rikastuttamista uusilla aineksilla, uusilla kyvyillä. Kun tämä liike, naisasialiike, on porras porrakselta rikkimurtanut niitä patoja ja sulkua, joilla kansa yhteiskuntana ja valtiona on tukkinut toiselta kansan puolimäärältä tien vapaaseen toimintaan, niin tämä liike on työtänsä tehnyt oikeuden ja ihmisyyden vaatimuksesta, tuota oikeutta ja ihmisyyttä

palvellakseen. Sillä naisvapautusaatteelle on ollut selvä, että oikeuden ja ihmisyyden voitto on kohottava kansan kokonaisuudessaan asteen korkeammalle kehityksessä, että naisen henki siveellisesti vapautuneena on edistävää terveellistä, rauhallista kehitystä eikä suinkaan puoluevimmaa.

On siis aivan välttämätöntä, että naiset, jos he tahtovat uutta oikeuttaan oikein käyttää astuvat jonkun verran syrjälle ammattimaisesta puolue toiminnasta ja asettuvat, ei tosin puolueitten *ulkopuolelle*, mutta jos saamme niin sanoa, puolueitten *yläpuolelle*. Naisella on nopeasti liikkuva veri ja vilkas ajatustenjuoksu. Jos nainen nyt antautuu rajattomasti puoluepalvelukseen, on selvä että puolue taistelu muuttuu niin kiihkeäksi ja sieltä mättömäksi että se lopullisesti rikkoo pirstaleiksi koko meidän elämämme. Ja sitä eivät kai naiset sentään tahdo. Jos he sensijaan nyt jossain määrin katsovat pois puoluenäkökannoista ja asettavat päätehtäväkseen *korkeitten siveellisten ihanteiden* läpiajamisen vaaleissa ja sitten eduskunnassa, niin siinä tapauksessa he todellakin voivat menestyksellisesti palvella isänmaatansa, ja siihen naisten suuntaan varmaan miehetkin lopulta tulevat olemaan tyytyväisimmät.

Sanotulla emme tarkoita — toistamme sen uudestaan — että naisten olisi kokoonnuttava erityiseksi naisryhmäksi, joka pitäisi itsensä erillään sellaisten kysymysten pohtimisesta ja

ratkaisemisesta, jotka nyt jakavat suomalaiset niin ääriyrkkiin puolueisiin. Tämä ei suinkaan käy laatuun, sillä kaikki myöntäнемme, että nämä kysymykset ja tapa miten ne ratkaistaan, ovat olemuksellemme perin tärkeät. Mutta naisten tulisi mielestämme puoluetistelussa koettaa edustaa sovinnollisuuden kantaa, koettaa rauhoittaa ja lauhduttaa ei ainoastaan suhteita eri puolueitten välillä vaan myöskin toimintaa ja henkeä heidän omissa puolueissaan. Sellaisten yhtymyskohtien löytäminen puolueitten välillä, jotka tekisivät rauhallisen työn mahdolliseksi puolueitten kesken, voisi viedä monta asiaa onnelliseen ratkaisuun; sellaisten yhtymyskohtien etsiminen tulisi olemaan naisten tehtäviä. Tämä olisi eettillistä syventämistyötä, ja siihen uskomme naisten olevan kutsutut.

Pohjanmaalla, kun nuo rajupäiset tappeluunvalmiit mutta pohjiltaan hyväluontoiset pohjalaiset miehet ennen kokoontuivat maanteille ja silloille tappeluihin, menivät naiset tappelijoitten väliin, eroittamaan heitä ja hillitsemään heitä, ja siten naiset monasti voivat estää verenvuodatusta ja miestappoa. Mutta miten olisi käynyt, jos nuo naiset sen sijaan näissä tilaisuuksissa olisivat yhtyneet kukin oman puolensa miehiin, yllyttäneet heitä ja ojentaneet heille kiviä ja seipäitä? Viha, kosto ja verenhimo olisi leimahtanut monta vertaa kauheampana.

Tämä esimerkki kaikessa yksinkertaisuudessaan on sangen opettava.

Asema on todella vakava ja voimme olla varmat siitä, että äänioikeutemme vaikutukset ainakin lähimmässä tulevaisuudessa tulevat suuressa määrin, voimmepa sanoa etupäässä, riippumaan siitä kuinka paljo itsenäistä arvostelukykystä, harrastusta ja järkeä naiset panevat näkyviin nyt ensi kerralla. Onhan aivan selvä että jos me nyt joko jäämme pois vaaleista taikka asetumme äänestyslipullamme palvelemaan puolueitamme järjettöminä numeroina, niin ei ole helppo asiaa korjata kolmen vuoden perästä, jolloin alkavat uudet vaalit. Nyt, juuri nyt meidän on toteennäytettävä, että osaamme oikein käyttää sitä oikeutta, jota olemme itsellemme vaatineet ja joka nyt käytettävänämme on.

Tahdon nyt kysyä, onko naisilla mitään erityisiä asioita valvottavina, ja mitä, ja vastata siihen suoraan, peittelemättä.

Naisten ohjelmaa.

Hyvät naiset. Jos meillä on itsetuntoa, ja jos tämä itsetuntomme on viimeisinä vuosina jättiläisaskelin kasvanut, niinkuin toivon sen kasvaneen, niin me emme saa nyt jättää niinsanoakseni *omia* asioitamme, kysymyksiä omista oikeuksistamme viimeisiksi, vaan ensi kädessä selvittää ne, s. o. katsoa vaaleihin mennessämme taikka oikeastaan jo sitä ennen, ehdokaslistoja laadittaessa, että listoihin saamme sellaisten kansalaisten — miesten *ja naisten* — nimiä, joiden kantajiin voimme luottaa

Meidän täytyy tietää että ehdokkaamme ovat meidän kanssamme samalla kannalla siinä, että naiset maassamme ovat saatettavat oikeuksiinsa kaikilla niillä aloilla, joilla luonnottomat lait ja määräykset vielä pitävät heidät poikkeusasemassa, oikeudettomina, sorrettiina.

Luulen tietäväni, että löytyy naistenkin joukossa niitä, jotka ovat sitä mieltä, että naisten omat asiat eivät tarvitsisi tulla heille määrääviksi, ei ainakaan ensi sijassa, kun he nyt ovat voittaneet oikeutensa ottamaan osaa kansansa elämän ja toiminnan järjestämiseen, vaan että naisten nyt vaan pitäisi palvella puolueitaan, ja jos niin tarvitaan, vaaleissa vaikkapa kokonaan luopua oman sukupuolensa ehdokkaista ja »uhrata» ne miesehdokkaitten hyväksi.

Tämä katsomuskanta osottaa että naisten itse-tunto on vielä liiaksi heikko.

Mitä sanoisimme esim. torppareista, jos he nyt kun heilläkin on valtiollinen äänioikeus, vaaleihin mennessään jättäisivät koko torppariasian syrjälle, katsomatta tulisivatko heidän valitsemansa ehdokkaat puolustamaan tai vastustamaan heidän asiaansa. Jos torpparit niin unhottaisivat asiaansa, nauraisimme heille ja sanoisimme, että he ovat niin tyhmiä, etteivät ymmärrä omaa hyötyänsä. Mutta torpparit eivät kyllä ole niin tyhmiä. Samaten saataisiin hymyillä Suomen naisille, jos he halveksisivat oman asiaansa valvomista vaaleihin

valmistellessa. On varma, että jollemme itse edelleen niinkuin tähänkin asti valvo etujamme, niin sitä eivät muutkaan tee. Oma *kunniamme* käskönee siis naisia ajamaan sukupuolensa asiaa.

Tosin on tässä ilolla myönnettävä, että jotkut puolueet semmoisenaankin ovat ottaneet ohjelmaansa uudistuksia naisia koskevan lainsäädännön alalla. Varsinkin on tässä mainittava nuor-suomalaisen puolueen hallitukselle jättämä kirjelmä, jossa pyydetään komitean asettamista lakiehdotuksen valmistamista varten vastamainituissa suhteissa. Mutta se että puolueet ottavat eri kohtia asiastamme ohjelmiinsa ei saa jättää meitä itseämme toimettomuuteen.

On olemassa muitakin syitä, jotka käskvät naisia asettamaan oman asiaansa etualalle. Nämä syyt ovat asian luonteessa ja lepäävät syvällä.

Mikä on naisasia?

Mikä on naisasia? Hetken tärkeys vaatii ettemme jätä tätä kysymystä tekemättä, niin tavalliselta kuin se tuntuukin. Mitä se sisältää tämä kysymys, josta sen ammoiset vastustajat meillä vielä kaksikymmentä vuotta sitten väittivät, ettei semmoista kysymystä ole olemassakaan, jolle useat vielä salaa nauravat ja jolle monet niistä, joiden kohottamista se tarkoittaa, pysyytyvät kylminä? Mikä muu se on kuin *ihmisasia*, *ihmisyyyskysymys*. Mitä muuta se sisältäisi kuin *ihmisten* vapauttamista poikkeus-

lakien alta? Mitä muuta kuin uusien ihmishenkien ja ihmisvoimien voittamista siveelliselle kehitystyölle? Jos joku näkee venheen vesillä kaatuvan, ja hän kiiruhtaa hukkuvien avuksi, niin ei hän kysy ovatko nuo hukkumaisillaan olevat miehiä tai naisia. Ja jos hän ne todella pelastaa, niin häntä kiitetään *ihmishenkien* pelastamisesta, olkoonpa että kaikki venheessä olivat naisia. Jos pelastetaan koko kansan naiset siitä poikkeustilasta, jossa he oikeussuhteellisesti yhä vielä elävät, niin se työ on ihmisten pelastamista, ihmisten vapauttamista.

Naisten asia on siis *ihmisyyssasia* ja sellaisena arvosteltava, ja se koskee enempää kuin puolimäärää koko ihmiskunnasta. Orjavapautusliike menneen vuosisadan keskivaiheilla ei koskenut läheskään niin suurta määrää maailman asukkaista kuin naisvapautusliike koskee, ja orjavapautus tunnustettiin kuitenkin mitä suurimmaksi ja merkillisimmäksi ihmisyytyöksi ja tulee semmoisena pysymään maailman historiassa. Eikö silloin sellaisella työllä, joka tarkoittaa ihmiskunnan koko toisen puolen vapauttamista poikkeuslakien vallasta, olisi niin suuri merkitys ja kannattavuus, että tämän työn ajaminen naisille riittäisi ja olisi heille kyllin arvokas?

Mutta emme saa unhottaa, että naissukupuolen vapautus kaikessa laajuudessaan välillisesti myöskin vapauttaa ja kohottaa koko kansaa.

Ajatelkaamme minkä silmäkantamattoman sysäyksen ylöspäin vapautunut henkinen naisvoima voisi antaa esimerkiksi nuorison ja kansan kasvatukselle sekä kodissa että koulussa. Sillä vaikkapa olettaisimmekin, ettei tämä naisvoima sisällyttäisi muita aineksia kuin mieshenkikään, niin on selvä, että henkinen työvoima kaksi kertaa suurennettuna merkitsisi tavattoman suuren voiton kehitykselle. Eikä suinkaan ainoastaan kasvatuksen suhteen, johon kuitenkin kansainkehitys pohjiltaan perustuu, vaan kaikilla elämän satajakoisilla suunnilla.

Jos siis katsomme naissukupuoleen yksistään taikka sukuun kokonaisuudessaan, niin on meidän myönnettävä, että naisen saattaminen luonnollisiin ihmis- ja kansalaisoikeuksiinsa kaikilla aloilla on niin peräti *tärkeä* ja niin *suuri* asia, etteivät naiset, nyt kun laki avaa heille vaikutusvaltaa lainsäädännön suhteen, millään syillä ole oikeutetut lykkäämään tämän asian ajamista syrjälle, toiseen sijaan, vaan on heidän nyt heti alusta täydellä tietoisuudella sen kantavuudesta kohdistettava harrastuksensa ja voimansa siihen. Varma on, että kaikista parhaiten, kaikista luonnonmukaisemmin hyödytämme tätä maata ja tätä kansaa, jos ajamme oman sukupuolemme asiaa, jonka puolesta aavistamattoman paljo vielä on tekemistä. Minkätähden hajoittaisimme voimamme työskentelyyn kaikkien muiden asiain puolesta, jotka ovat meistä kauempana ja joiden selvitykseen kykymme

kenties on vähemmän sovelias kuin oman asiamme huolehtimiseen, ja jättäisimme oman asiamme hoidon edelleenkin toisen sukupuolen käsiin?

Mitkä ovat nämä niinkutsutut omat asiamme, jotka tahtoisimme asettaa etualalle?

* * *

Oikeutemme kunnallisessa järjestössä.

Mainitkaamme ensin oikeutemme kunnallisessa järjestössä. Olemme uuden eduskuntamuotomme voimasta joutuneet sängen kummalliselle pisteelle. Me olemme nyt äänioikeutetut ja vaalikelpoiset kansan valtiolliseen eduskuntaan, siis vaikutukseltaan suurempaan järjestöön. Mutta yhä edelleen olemme *kaikki* vaalikelvottomat ja avionaist sitä paitsi äänestyoikeuttakin vailla kansan kunnalliseen eduskuntaan, valtuustoihin kaupungeissa ja kunnallislautakuntiin maalla, siis ulottuvaisuudeltaan pienempään järjestöön. Ensimmäisenä huolestamme esineenä on siis oleva tämän huutavan riitaisuuden poistaminen ja kunnallisen vaalikelpoisuuden itsellemme hankkiminen. Tämä ehken ei tulekkaan nyt enää aivan vaikeaksi, sillä tiedämmehän, että 1900 vuoden valtiosäädyt jo hyväksyivät naisten vaalikelpoisuuden kunnallislakiin ja että kotimainen hallitus antoi muutokselle puoltolauseensa. Esitystä kuitenkin ei korkeimmassa paikassa hyväksytty

eikä siis silloin voittanut lainvoimaa. Mutta koska naisen valtiollinen äänioikeus vaalikelpoisuuksineen nyt viisi vuotta myöhemmin saavutti hallitsijan vahvistuksen, saanemme toivoa, ettei samanluontoinen muutos kunnallislakiinkaan nyt enää kohtaa hallitsijassa voittamatonta vastustusta.

Kunnallisasetuksen epäilemättä heikoin kohta on juuri siinä, että vaikka se rakentaa äänioikeuden ja samassa vaalikelpoisuuden kunnanjäsenen veronmaksuvelvollisuuteen, niin se syrjäyttää *naisen* vaalikelpoisuudesta, joka oikeus seuraa *miehelle* juuri veronmaksuperusteella. Tämä laki julistaa kunnan naisjäsenen yhdenvertaiseksi miesjäsenen kanssa, kun on puhe verojenmaksuvelvollisuudesta, mutta kun on puhe siitä miten nämä maksut käytetään kunnan hyväksi, niin silloin yhdenvertaisuus loppuu. Kuitenkin on päivänselvä, että vaalikelpoisuus on yhtä tarpeellinen oikeus naiselle kuin miehellekin. Yhtä riippuvainen on nainen kuin mieskin siitä, *miten* kunnan asioita hoidetaan ja miten kunnallinen elämä on järjestetty. Meillä naisilla on liiemmältäkin kokemusta siitä, että hyvinvointimme ja toimeentulomme kunnassa samoin kuin valtiossakin on sellainen, mimmoinen oikeutemme siinä on. Ja meidän tulee muistaa, että avioliitossa olevat naiset edusmiehyyssäädöksen nojalla ovat poissuljetut kunnallisesta *äänestyoikeudesta*kin. Saadaksensa ottaa osaa kuntakokouksen päätöksiin ja vaaleihin maalla ja

valtuusmiehen vaaliin kaupungissa täytyy aviovaimon olla joko leski taikka miehestään eroitettu. Mutta naimattomatkin, veroamaksavat naiset ovat, kuten sanottu, pidätetyt vaalikelpoisuudesta, jolloin siis heidän äänioikeutensakin on rajoitettu, niin etteivät he saa antaa ääntänsä oman sukupuolensa jäsenille.

Poissuljettuina valtuustosta eivät naiset voi olla ottamassa osaa eikä vaikuttaa niiden vaalien tuloksiin, joilla valtuusmiehet asettavat niitä lukuisia valiokuntia, johtokuntia ja lautakuntia, joille uskotaan erityisten asiain ja laitosten hoito ja johto. Seurauksena on, että vaikka kunnallisasetus erityisissä tapauksissa myöntää naisien valitsemista tällaisiin erityisjärjestöihin, joku nainen ainoastaan poikkeuksittain niihin tulee valituksi. Ja kuitenkin on huomattava, että noiden johtokuntien, lautakuntien ja valiokuntien toimialat miltei poikkeuksetta koskevat niin hyvin kunnan nais- kuin miesjäseniä. Terveystenhoito, vaivaishoito, siveellisyden hoito, työväen asiat, kasvatusasiat, kaikkea tätä varten on olemassa lautakuntia tai muita hoitokuntia, ja kuinka monessa näistä on naisjäseniä? Katsokaamme miten tässä suhteessa nykyään on laita pääkaupungissa, jossa voisi odottaa olojen olevan edistyneimmällä kannalla. Vaivaishoitohallitukseen on valittu 7 miestä ja 1 ainoa nainen; kasvatuslautakuntaan, jonka tulee järjestää kunnan turvattomien lasten hoitoa ja kasvatusta, on pantu 6 miestä ja 1 ainoa nainen; kansakou-

lujen johtokuntaan, jonka valvontaa-alueeseen kuuluu ainakin yhtä paljon tyttöjä ja naisopettajia kuin poikia ja miesopettajia on valittu kaupungin puolesta 5 miestä, mutta ei ainoatakaan naista;*) kunnallisen työvälitystoimiston johtokuntaan on pantu 6 miestä mutta ei ainoatakaan naista; lautakunnassa työväenasiain järjestämistä varten on 7 miestä, mutta naista ei ollenkaan; holhouslautakunnassa ei ainoatakaan naista j. n. e.

Ei voitane kieltää, että yhtäpitäväisesti tällaisen ontuvan ja yksipuolisen kokoonpanon kanssa kunnan naisjäsenien hyvää ylimalkaan on katsottu ainoastaan isäpuolisesti. Miltei kaikilla kunnallisilla aloilla on naisten palkat määrätty pienemmiksi kuin miesten palkat ja vähemmän pidetty huolta naisnuorison ammatillisesta kasvatuksesta kuin poikanuorison, jolle monenlaisia valmistuslaitoksia on kustannettu.

Ettei meitä moitittaisi puolueellisuudesta tahdomme kuitenkin kernaasti tunnustaa että harrastus naispuolisenkin nuorison ammattivalmistuksesta viime aikoina on virinnyt, ja että naisten

*) Muistutettanee että tässä johtokunnassa kuitenkin tätä nykyä on 1 naisjäsenkin. Niin onkin, mutta hän ei ole valtuusmiesten valitsema. Kansakoulujen opettajakunnalla on oikeus asettaa yksi edustaja johtokuntaan, ja siten että se on valinnut keskuudestaan siihen naisen, on yksi nainen siis päässyt mukaan tähän johtokuntaan, mutta kuten sanottu, se ei ole tapahtunut valtuuston vaalin perusteella.

paras ylimalkaan on kunnassa ruvennut saamaan osaksensa enemmän huomiota. Mutta tämä luonnollisesti ei vielä ole tyydyttävää. Oikeuden ja kohtuuden vaatimus on täytettävä, nainen on päästettävä itse sepittämään omaa onneansa. Kun hän tulee vaalikelpoiseksi, vapautuvat hänen käntensä monella tavalla laajentamaan toimialojansa ja ansiomahdollisuuksiensa kunnallisessa elämässä. Se on selvä.

Naisen oikeusasema kirkossa.

Toinen järjestö, jossa kansa kohtelee naista lapsipuolena, on kirkko, se juuri joka on ottanut kristillisyyden toteuttamisen erityiseksi viraksensa. Kuulijana kirkossa nainen saa istua. Mutta yhtä vähän kuin hän saa astua saarnatuoliin opettamaan, saa hän toimittaa lukkarin rai urkurin *) virkaa tai muita virkoja valtiokirkollisessa seurakunnassa. Kirkolliskokous, jossa valtiokirkon lait ja määräykset valmistellaan ja osaksi päätetään, on vielä vastaiseksi naiselle lain lukolla suljettu pyhäkkö. Minkälaiden muotojen mukaan nainen ristitään, tai ristitäänkö ollenkaan; minkälaisia lukuja ja muotoja käyttämällä hän vihitään avioliittoon ja mitä hänelle noissa luvuissa sanotaan; minkälaiden kaavojen mukaan hän kuol-

*) Viimemainitussa kohdassa lienee muutos oikeaanpäin hallinnollista tietä olevan odotettavissa.

tuaan haudataan; kaiken tuon miehet yksinään ovat keksineet ja laiksi laittaneet. Onko silloin ihmeellistä, että kirkollisessa seurakuntajärjestyksessä löytyy naiselle jotain niin alentavaa kuin lapsensynnyttäjän »kirkkoon ottaminen?» Viime-mainitun toimituksen räikeä ristiriitaisuus luonnonlakien ja kirkon omien käsitteiden kanssa suvun lisääntymisestä lienee kuitenkin tullut liiaksi silmiinpistäväksi, koska sen pakollisuus nytemmin on poistettu.

Tuskin missään valtiolaitoksessa on naisen asema niin tuiki passiivista laatua kuin kirkossa. Ainoastaan toimitsijain vaaleihin hän saa ottaa osaa. Yhdessä suhteessa hänelle kuitenkin on myönnetty täydellisesti aktiivinen vaikutus: siinä nimittäin, että hän saa maksaa kirkolle veroja — kohta jonka suhteen hänelle muillakin aloilla on myönnetty aktiivisuutta.

Tälläkin alalla meillä siis on tärkeitä etuja valvottavana, eikä voi olla epäilystäkään siitä että oma itsenäinen asiaan ryhtymisemme on tarpeen katkaisemaan vanhoillisuutta, joka tässä kohdassa ilmestyy sitkeämpänä kuin missään.

* * *

Avioliittolainsäädäntö.

Kolmas lainsäädäntöala, jonka uudistus kuitenkin kipeimmin kuin mikään muu

kysyy naisten myötävaikutusta, on avioliittolainsäädäntö ja siitä johtuvat määräykset muissa siviililaeissa. Päättäen siitä kuinka äärettömän hitaasti on kehitytty tällä alalla, eivät korjaamiset siinä tule helpoiksi toimeenpanna.

Ilmeellistä kyllä löytyy joukossamme satojatuhansia semmoisia, jotka eivät tiedä paljo mitään Naimiskaaren sisällöstä. He ovat kyllä käytännössä kokeneet kuinka ahdistava ja epävapaa heidän asemansa avioliitossa on, mutta he eivät edes tiedä että se perustuu lakiin. Vaikka emme tämän kirjasen pieniin puitteisiin voi ottaa mitään tyhjentävää selontekoa avioliittolaeista ja sen liitteistä, täytyy meidän kuitenkin viitata sen pääkohtiin *).

Avioliittolakisäädäntö perustuu 1734 vuoden lakiin. Sen periaate on omaisuusyhteys ja miehen edusmiehyys. Tämä vanha laki määräsi että kummallakin aviopuolisolla oli oikeus pesän omaisuuteen, mutta tämä oikeus ei suinkaan ollut yhtäläinen, vaan semmoinen että mies maaoikeuden mukaan omisti $\frac{2}{3}$ osaa omaisuudesta, nainen $\frac{1}{3}$ osan. Näin oli asian laita aina vuoteen 1878, jolloin keisarillinen asetus 27 p:ltä kesäkuuta perustuen 1872 vuoden säätöanomukseen määräsi yhtäsuuren naimaosan kumpaisellekin aviopuolisolle.

*) Niille, joka haluavat tarkemmin tutustua asiaan suositamme Unioonin toimittamaa kirjasta »*Avioliittolakiimme ynnä liite*», joka saadaan 45 p:llä Unioonilta.

Mutta vähän tämä muutos auttoi ja auttaa vaimoa niinkauan kuin edusmiehyysmääräys on voimassa, sillä se riistää vaimolta hallitusvallan hänen omaan omaisuuteensa. Tämä miehen holhojavalta ulottui aikaisemmin niinkin pitkälle, että se riisti vaimon kädestä hänen oman *työansionsakin*. Hän oli silloin täydelleen niinkuin orja, joka kantaa ansaitsemansa päiväpalkan herransa käteen. Etenkin muodostui tämä puolueellinen lainkohta räikeäksi vääryydeksi työväen luokassa, jossa vaimon usein täytyy käydä ansiotyössä. Olemme nähneet Minna Canthin »*Työmiehen vaimossa*», miten Risto tätä etuoikeuttaan käyttää väkisten tempaisemalla Johannan kädestä hänen viimeisen markkansa, jonka hän oli saanut kutomapalkaksi Vörsbyn rouvalta.

1878 hyväksyivät valtiopäivät sellaisen lakiparannuksen, että aviovaimo saisi hallita mitä hän itse ansaitsee sekä sen omaisuuden mikä tällä ansiolla mahdollisesti hankitaan pesään. Tämä määräys tuli laiksi keis. asetuksessa 15 p:ltä huhtikuuta 1889, mutta tämä laki koskee ainoastaan niitä avioliittoja, jotka ovat solmitut vuoden 1890 jälkeen.

Muun omaisuuden suhteen vaimo yhä edelleen riippuu edusmiehydestä s. o. ei hallitse omaansa eikä pesän yhteistä omaisuutta, ei saa kantaa eikä vastata itsestään, ei määrätä omista lapsistaan j. n. e. Tarkastakaamme näitä rajoituksia lähemmin.

1889 vuoden äskenmainitun lain 2 luvun 1 §:ssä säädetään näette edelleen:

»Kun mies ja nainen ovat vihityt, on mies vaimonsa *oikea* *) edusmies ja kantakoon sekä vastatkoon hänen puolestaan ja hallitkoon pesää, alempana säädetyillä rajoituksilla.»

Ja saman pykälän viim. kohdassa vielä lisää:

»Myös kuuluu vaimo miehensä säätyyn ja tilaan.»

Tämä lainkohta yhä paikoilleen jääneenä niinkin myöhäisessä kuin 1889 vuoden laissa, rajoittaa avionaisen vapauden kaikissa suhteissa. Jos vanhemmat lahjoittavat tyttärelleen tämän naimisiin mennessä hevosen, niin hän ei enää vihkimisen perästä saa tuota hevosta liikuttaa tallista, jos mies — »hallitsija» — ei anna siihen lupaa. **) Jos vaimolla on rahoja pankissa, niin ei *hän* enää vihkimisen perästä saa niitä sieltä ulos ottaa, vaan *mies* saa ne ottaa vaimonsa suostumusta kysymättä. Jos vaimolle avioliiton aikana lankeaa perintö, niin ei sitä makseta *hänelle*, vaan *miehelle*, jonka mielivalta sitten kokonaan riippuu miten perintö käytetään. Jos syntyy riitaa perillisten välillä, niin ei vaimo itse, vaan mies saa ajaa hänen asiaansa oikeudessa. Jos hän naimattomana ollessaan on perinyt tai ostanut talon maalla taikka kaupungissa niin ei *hänellä* itsellään enää vihkimisen

*) Minun harvennustani.

**) Lukekaa Kauppi-Heikin »Viijaa».

perästä ole mitään valtaa tuon talon hallinnon suhteen, *mies* hallitsee sitäkin, kantaa vuokrat ja muut tulot mitä tuo talo mahdollisesti tuottaa, ja käyttää varat niinkuin tahtoo. Ainoastaan tuon talon myymiseen ei mies ole oikeutettu. Kaikki pesän yhteinen omaisuus, joka useasti on hankittu vaimon ja miehen yhteisillä varoilla, usein myöskin ainoastaan vaimon varoilla, on yksistään miehen käytettävissä.

5 § äskenmainitun lain äskenmainituksessa luovussa nimenomaan kieltää, ettei vaimo miehensä suostumuksetta tehkö velkaa, muussa tapauksessa kuin jos hän avioehdon nojalla itse hallitsee kiinteätä omaisuuttaan taikka harjoittaa elinkeinoa, jota hän kuitenkin ei saa harjoittaa miehen suostumuksetta.

Edusmiehyyttä seuraa myöskin miehelle valta vaimonsa suostumusta kysymättä sitoutua takauksiin. Ja sehän on avionaisille jokapäiväistä leipää, että yhteinen koti ja omaisuus on joutunut häviöön siitä syystä että mies lakivoimaisen valtansa nojalla on rasittanut pesää takuilla.

Niinkuin 5 § riistää vaimolta oikeuden tehdä velkaa, niin 6:s § kieltää, ettei vaimo saa miehen suostumuksetta myydä, lahjoittaa, vaihtaa taikka pantiksi panna omaisuutta, jota hän ei hallitse. Ja kun edellisestä tiedämme, ettei vaimo säännönmukaisesti mitään hallitse, ellei avioehtoa ole, ja sitähan on aniharvassa tapauksessa, niin

on selvä, ettei vaimo voi pesän omaisuutta ollenkaan käyttää, olipa tarve kuinka suuri tahansa. Mies sitä vastoin on lainmukaan oikeutettu sekä myymään, vaihettamaan, lahjoittamaan ja panttamaan pesän yhteistä omaisuutta niin paljo kuin hän tahtoo.

Miehen edusmiehyydelle on kuitenkin määrätty muutamia rajoituksia, joista jo olemme maininneet 1889 vuoden laissa olevan määräyksen, että vaimo hallitkoon mitä hän itse ansaitsee.

Toinen rajoitus on siinä, että puoliset voivat niinsanotun avioehdon kautta saada määrätyn, että vaimo itse hallitsee oman yksityisen omaisuutensa (ennen avioliittoa omistamaansa kiinteää tai irtainta omaisuutta ja sellaista omaisuutta, joka hänelle avioliiton aikana on lahjoitettu tai perintönä langennut sillä määräyksellä että omaisuus on hänen yksityisenä omaisuutena oleva). Nyttemmin voidaan avioehdon avulla säilyttää vaimolle oikeus hallita myöskin sitä omaisuutta, joka vaimon yksityisellä omaisuudella on pesään ostettu. Mutta avioehdon tekeminen on erittäin mutkikas temppu. Siihen tarvitaan aina lakimiehen apua ja se on suoritettava kirjallisesti juuri ennen vihille menoa, vihkiäksi kutsutun papin todistettava sekä vihkimisen perästä oikeudessa käytettävä j. n. e. Näin ollen ja kun yleinen mielipide vielä tahtoo katsoa avioehdon tekemistä miehelle muka loukkaavaksi, niin se jotenkin harvoin pannaan käytäntöön. Ja huo-

mattava on, ettei avioehtokaan voi edusmiehyyden väärinkäyttämistä tyydyttävästi estää.

Ainoastaan kahdessa tapauksessa saa vaimo itse astua oikeuden eteen: jos hän on tehnyt rikoksen ja silloin kuin hänen täytyy tehdä kanne itse holhojaa, miestänsä vastaan. Todellakin ihmeellinen laki.

Vaimo ei myöskään saa määrätä perheen asuinpaikkaa eikä huoneustoa, vaan on hän pakotettu seuraamaan miestänsä sinne, mihin tämä asumaan asettuu ja siihen huoneustoon minkä mies valitsee. Tämä johtuu siitä säännöksestä että »vaimo seuratkoon miehensä säätyä ja tilaa». Vaimo ei myöskään saa passia itselleen ulkomaan matkaa varten muuten kuin miehen valtakirjaa näyttäen. Siten mies kytkee hänen kiinni itseensä ja maahan. Mutta miehelle sitä vastoin annetaan sekä vaimon että hänen oma passinsa milloin mies vaan sitä pyytää. Tästä virheellisyydestä laissa seuraa, että aviomies vapaasti voi poistua perheestään, lähteä ulkomaille ja jättää vaimon ja lapset puille paljaille milloin vaan haluttaa.

On selvä että kun vaimolla ei ole paljo määrämisvaltaa itsensä suhteen, niin on hänellä vielä vähemmin valtaa mitään määrätä lapsistansa. Mies on niiden holhoja niinkuin hän on vaimonkin holhoja; hän määrää mihin uskontoon lapset ovat kasvatettavat, mihin kouluun ne ovat pantavat, ovatko ollenkaan pantavat kouluun j. n. e.

Mihin surkeihin ristiriitaisuuksiin laki miehen edusmiehydestä ja holhoja-asemasta perheessä on johtunut, todistavat yllin kyllin yhäti uudistuvat oikeudenkäynnit siitä, kumpiko vanhemmista saa pitää luonansa lapset, kun puolisojen välillä ero tulee. Tuoreimmassa muistissa lienevät kuuluisat Schmidt'in ja Ahlbergin jutut, edellinen Helsingissä, jälkimäinen Vaasassa.

Eräs äärettömän alentava ja perheen edulle vahingollinen seuraus edusmiehydestä on se, ettei avionainen saa harjoittaa ammattia ilman miehensä suostumusta, joka suostumus on viranomaisille näytettävä. Tämä määräys ei ainoastaan ole alentava vaan suorastaan julma, sillä sen sovittaminen tulee useimmiten kysymykseen juuri sellaisissa tapauksissa, jolloin mies on työhön kykenemätön, tuhlari tahi juoppo. Edusmies-valtansa nojalla on mies voinut pyyhkäistä puhtaaksi koko pesän omaisuuden. Hän voipi hyljätä vaimon ja lapset. Vaimon täytyy silloin yksin elättää lapset ja usein vielä mieskin, mutta laki kieltää häneltä jokaisen ammatinharjoittamisen ilman miehen suostumusta. Mies voi luonnollisesti silloin käyttää holhojavaltaansa kaikellaiseen kiskomiseen ja vehkeilemiseen. Ainoastaan erinäisissä poikkeustapauksissa, esim. kun mies on mielipuoli tai itse holhouksen alaiseksi saatu, saa vaimo itsenäisemmän aseman pesässä. Mutta niissä tapauksissa avioliitto jo onkin rikottu.

Kuinka surkuteltavassa ristiriidassa ovatkaan kaikki nämä naista kuristavat määräykset siihen katsomuskantaan, että naisen varsinainen elämänalue on avioliitto, perhe ja koti. Valtio osottaa naiselle määrätyn toimialan, miltei häntä siihen pakoittaen, mutta se tekee hänen tilansa tällä elämänalueella niin epävapaaksi, niin sietämättömäksi kuin suinkin. Niin, juuri *tällä* alueella, jota sanotaan hänen omakseen, on itsenäinen, vapaa toiminta hänelle kaikkein vaikeinta, kaikkein mahdottominta.

Avionaisen oikeudettomuudesta kunnallisessa elämässä olemme jo puhuneet.

Olemme kuulleet että syytetään Suomen naista niistä ilkteoista, joita päivinämme keskeksämme harjoitetaan ja siitä siveellisestä rappeutumisesta, josta nuo ilkteot ovat lähtöisin. Sanotaan että nainen on ilkityöntekijät synnyttänyt ja kasvattanut. Miksei ole hän saanut parempaa aikaan? kysytään. Me vastaamme tähän toisella kysymyksellä. Voipiko odottaa ja vaatia parempaa työtä naiselta, jonka vapauden ja itsenäisyyden laki rajoittaa mitättömiin juuri siinä tehtävässä, kasvatustehtävässä, joka olisi hänen suoritettavansa? Kasvattaja tarvitsee osakseen luottamusta ja kunnioitusta kasvatiltaan. Voipiko luottamus ja kunnioitus tulla sellaisen kasvattajan osaksi, jonka kasvatti huomaa kaikessa riippuvan toisen tahdosta, kaikessa täytyvän alistua vertaisensa käskylle? Voipiko orjaantunut,

tärkeimpiä ihmisoikeuksia vailla oleva olento kasvattaa vapaita, itsenäisiä kansalaisia?

Ja kysykäämme lopuksi, voipiko edusmiehyyden alle lyykistynyt vaimo luoda sitä vapaata, henkisesti upeaa kotia, jota vapaiksi aiotut kansalaiset kasvaessaan tarvitsevat?

Pyrintönämme on nyt oleva, että miehen edusmiehyys avioliitossa lakkautetaan ja että vaimo kaikissa oikeudellisissa suhteissa tunnustetaan tasa-arvoiseksi miehen kanssa. Aviovaimon oikeustaloudellinen niinhyvin kuin persoonallinenkin vapaus on siis julistettava loukkaamattomaksi; ja kaikki sellaiset määräykset elinkeinolaissa ja muissa laeissa, jotka nyt estävät häntä elinkeinonharjoittamisesta ja muusta toiminnasta, ovat poistettavat.

* * *

Meillä naisilla on tässä laaja runsastöinen, voimia kysyvä tehtävä avioliittolakimme perinjuurisessa uudistamisessa, ja asianluonne jo sanoo, että meidän itse täytyy olla muassa tässäkin työssä. Miehet muodostavat avioliittolaki-kysymyksessä toisen asianosaisen, ja onhan selvä ettei vastapuoleinen asianosallinen ole sovelias yksin ajamaan toisen vastapuolen etua.

Kaikella tällä emme suinkaan tahdo väittää, että Suomen mies olisi vastahakoinen kyseessä olevien lakien uudistamiseen. Päinvastoin pidäm-

me velvollisuutenamme tunnustaa ilomme siitä myötätuntoisuudesta, jota eräät miesryhmät ovat asialle osottaneet. Tämä ennustaa asiallemme hyvää, mutta se ei saa meitä itsiämme nukkella toimettomuuteen.

* * *

Prostitutioonilaitos pois.

Yhtä tärkeä kuin naisten oma työ on sen sukupuolellisia siveellisyysoloja järjestävän laitoksen *uudistamiseksi*, jota sanomme avioliitoksi, yhtä tärkeää on hänen työnsä tuon toisen laitoksen *poistamiseksi*, jonka tunnemme prostitutioonin nimellä. Häpeä tunnustaa on tämä laitos saman kristillisen valtion perustama ja voimassa pitämä kuin avioliittolaitoskin on. Luulisi ettei yhteiskunta tahtoisi ylläpitää ja suojella muita kuin siveellisiä ja arvokkaita laitoksia. Mutta onko prostitutioonilaitos siveellinen ja arvokas?

Avioliittolaitosta suostumme *korjaamaan*, uudesta luomaan, mutta prostitutioonilaitoksen tahdomme ehdottomasti *kukistaa*. Siinä emme suostu ottamaan osaa minkäänlaiseen *sääntöjen tarkastukseen*, siinä pyyhimme koko säädöksen semmoisenaan. Laki olkoon lain voimassa, siksi kuin se laillisella tavalla kumotaan tai muutetaan, sehän on tunnuslauseemme. Voimassa oleva rikoslaki säättää määrätyn rangaistuksen siveettömyy-

destä. *) Laki ei siis ole tässä syyllinen. Mutta lakia on kierretty. Hankittiin maassamme hallinnollista tietä keisarillinen asetus, joka ilmestyi 14 p. heinäk. 1875. Se myöntää erinäisille kaupunkikunnille oikeuden järjestää ja valvoa sellaisia paikkoja, joissa haureutta harjoitetaan ja pitää silmällä etteivät ne *naiset*, jotka tähän haureusharjoitukseen ottavat osaa, vahingoita harjoittajatoveriensa miesten terveyttä. Emme katso tarpeelliseksi lähemmältä kertoa haureuslaitosten järjestelmästä. Se on siksi tunnettu, että jokainen ajatteleva nainen sitä kammoo ja kauhistuu. Mutta me olemme olleet liiaksi heikkovoimaiset tämän mätähaavan poistamiseksi niinkauan kuin ei meillä ole ollut kansalaisoikeutta, emmekä siis ole voineet suoranaisesti vaikuttaa kansaneduskunnan kokoonpanoon, sen laitoksen luontoon, joka on mahdollinen tekemään haureuslaitoksesta lopun. Jos emme nyt mene vaaleihin ja tee tehtäväämme saadaksemme valituiksi sellaisia — emme sano miehiä emmekä naisia — vaan *ihmisiä*, jotka tätä asiaa häikäilemättä ajavat, niin olemme huonoja naisia ja huonoja ihmisiä, olemme oman sukupuolemme *polkijoita* ja kansamme voiman *kulutajia*, sillä haureuslaitos polkee sukupuoltamme ja kuluttaa kansamme voimaa.

* * *

*) Katso Rikoslain 20 luku 9:s ja 10:s §§.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten oikeustila.

Läheisessä yhteydessä näihin kysymyksiin on kaikkien niiden tuhansien lasten kohtalo ja tila, jotka syntyvät kevytmielisten, avioliiton ulkopuolella tapahtuneiden yhtymysten hedelminä, niinkutsuttujen »isättömien» tila.

Tarkempi selvitys tämän kysymyksen suhteen vaatisi paljon pitemmän esityksen, kuin minkä tässä olemme tilaisuudessa antamaan. Tyydyttäneen siis että ainoastaan muutamilla sanoilla koetamme näyttää kuinka epäedullinen aviottoman lapsen asema on yhteiskunnassa. On muuten ihmeellistä että lakimme tässä asiassa ovat erittäin niukat ja epätäydelliset. Jollemme ota lukuun k. asetuksessa 17 pltä maalisk. 1879, koskeva yleistä vaivaishoitoa, tavattavaa määräystä, että aviottomalla lapsella on sama kotipaikkaoikeus kuin äidillä, supistuvat määräykset aviottoman lapsen oikeustilasta lyhyeen lukuun Perintökaaressa. Siinä *) tosin yleisesti sanotaan että »isä yhtäläisesti kuin äitikin on velvollinen lasta elättämään ja kasvattamaan». Mutta isyyden selvitys on erittäin vaikea; ei ole olemassa mitään määräystä niistä todistuksista, joita vaaditaan sellaista selvitystä varten. Isäksi väitetty esim. voipi valalla vapauttaa itsensä syytöksestä, missä

*) 4 Art. 21 §.

ei täydellistä todistetta voida esittää, mutta äiti sen sijaan ei saa valalla vahvistaa väitöstään. Näin ollen ei sovikkaan ihmetellä että ainoastaan harvat aviottomat äidit uskaltavat ruveta tekemään isyyden kannetta, ja tästä seuraakin sitten että äidit yksin saavat pitää huolen lapsen elatuksesta ja kasvatuksesta. Mikä uskomaton lyhytnäköisyys ja johdonmukaisuuden puute ilmaantuukaan jälleen tässäkin lainsäädännössä. Yhteiskunta kavahtamatta asettaa näiden lasten elatuksen ja kasvatuksen riippuvaksi juuri siitä vanhemmasta, äidistä, jonka tuo sama yhteiskunta lakiansa kautta on tehnyt vähimmin kykeneväksi tuon elatuksen hankkimiseen. Mikä olisi luonnollisempaa kuin että yhteiskunta päinvastoin vaatisi että sen vanhemman, isän, jolle yhteiskunta on valmistanut mitä parhaimmat ansiomahdollisuudet, tulisi etupäässä aviottomasta lapsestaan ja sen elatuksesta vastata? Ja mikä olisi johdonmukaisempaa kuin että yhteiskunta siis tekisi voitavansa ja kaikin tavoin helpoittaisi isyyden etsimistä lakien avulla?

Se kohtelu jonka yhteiskunta nyt antaa lakien puolesta tulla aviottomien lasten osaksi, ei suinkaan ole yhteiskuntaa semmoisenaan hyödyttänyt. Kaukana siitä. Me näemme päinvastoin joka päivä, miten nämä lapset kansalaisiksi kasvatetaan ja sitä ennen yhteiskunnalle kostavat sen vääryyden, jota he lapsina ja kasvavina ovat saa-

neet kärsiä. Sillä näiden ryhmästä lähtee suuri prosentti niitä onnettomia, jotka sittemmin antavat yhteiskunnalle eniten tekemistä.

Yhtä ontuvalla kannalla on aviottomien lasten perintöoikeus. Alkuaan eivät aviottomat lapset saaneet periä kumpaistakaan vanhemmistaan. Vasta niin myöhään kuin 1879 ilmestyi laki, joka myönsi aviottomalle lapselle oikeuden periä *äitiään*, mutta ainoastaan puolet siitä määrästä minkä aviolapsi perii. Mutta ainoastaan *äitiä* itseään, ei hänen sukuansa. Ja *isää* ei ollenkaan, vielä vähemmän hänen sukuaan.

Meidänaikuiselle kansalaiselle sanonee oikeus, että nämä lait ovat muutettavat. Naisten kannalta on tämä niin tärkeätä, että emme hyvällä omalla tunnolla voi olla ryhtymättä asiaan. Oikeutta kaikille olkoon tunnuslauseemme, oikeutta siis myöskin aviottomille lapsille. Isän etsiminen on helpoitettava lakien avulla, ja isälle määrättäköön aviottoman lapsensa elättäminen ja kasvattaminen ainakin puoleksi, perintöoikeus myönnettäköön aviottomalle niin hyvin isän kuin äidin jälkeen ja samassa määrässä kuin aviolapsillekin. Ja kolmanneksi tulee kunnan jokaiselle aviottomalle lapselle määrätä holhoja eli uskottumies (uskottunainen), joka tekee voitavansa isän selville saamiseksi, hakee lapselle isältä elatuksen ja huoltaa että elatus todella tulee lapsen hyväksi.

Jos isänvelvollisuuksia kiristetään niin että
Hagman, Naisten ohjelma. — 4

hän astuu täydelliseen vastuuseen aviottomasta niinkuin aviolapsestaankin, niin voidaan sillä myöskin saavuttaa tärkeä siveellinen tarkoitus, se että aviottomien lasten lukumäärä ainakin suhteellisesti vähenee. On väitetty että isän velvoittaminen pitämään huolta aviottomista lapsistaan heikontaisi avioliittoa. Arvoton perustelu kerrassaan. Sellaisillako keinoilla, jotka toisen lapsen saattavat perikatoon, pitäisi toisten lasten asemaa turvata?

Tämä asia ei olekkaan kokonaan jäänyt unohduksiin. 1897 vuoden valtiopäivillä jättivät herrat A. Auvinen ja J. Johansson (Naisasialiitto Unioonin pyynnöstä) pappis- ja hra T. J. Boisman porvarissäätyyn anomusehdotukset asiassa, jotka olivat periaatteellisesti samansuuntaiset kuin mitä edellä on lausuttu. Sillä kertaa ei anomusta säätyjen puolesta tosin ehditty saada loppuun käsitellyksi, mutta vuonna 1900 anomus kahden ensimmäitun miehen toimesta uusittiin, ja saatiin silloin asiassa säätyanomus, että H. M. Keisari antaisi tarkastaa lakia aviottomien lasten oikeussuhteista siinä tarkoituksessa että ne tulisivat parannetuksi, ja sen nojalla jättää seuraaville valtiopäiville esitys asiassa. Hallitsija vaati asiasta senaatin lausuntoa, mutta senaatti jätti asiaperit ensin lainvalmistelukunnan arvosteltaviksi. Tämä tapahtui keväällä 1901 — siis viisi vuotta

sitten. Ja sinne asia on jäännyt. Uusi sysäys on siis hyvin tarpeen.

* * *

Tytön suojelusikä korotettava.

Niinkuin edellisestä näkyy on siviililaeissamme vielä paljon moitteen varaa myöskin ala-ikäisten turvan ja oikeuden suhteen. Mies voipi ulkopuolella avioliittoa siittää lapsia, joiden elättämis- ja kasvattamisvelvollisuudesta hän useimmissa tapauksissa pääsee aivan vapaaksi, jonka lisäksi laki suoraan kieltää aviottomalta lapselta sille luonnonlain mukaan tulevan oikeuden periä isäänsä.

Yhtä leväperäistä katsomustapaa osoittaa myöskin rikoslakimme, niin pian kuin on kysymyksessä alaikäisten tyttölasten turvaamisesta miehen siveellisyysrikoksia vastaan. Koko voimassa olevan rikoslakimme 20 luku, joka koskee salavuo-teutta ja muuta haureutta, on senvuoksi naisten kannalta arvosteltuna joutuva perinpohjaisen tarkastuksen alaiseksi.

Tämän luvun 7:n §:n ensimmäisessä kohdassa säädetään, että jos joku makaa tytön taikka harjoittaa muuta haureutta tytön kanssa, joka ei ole täyttänyt kahtatoista vuotta, tuomittakoon kuritushuoneeseen vähintään kahdeksi vuodeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi taikka vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Saman §:n *toisessa* kohdassa säädetään, että jos yllämainittu rikos tehdään tyttöä kohtaan, joka on täyttänyt kaksitoista mutta ei viisitoista vuotta, eikä ennen ole maattu, rangaistaan rikollinen kuritushuoneella korkeintaan kahdeksi vuodeksi taikka vankeudella kolmesta kuukaudesta kahteen vuoteen; ja saman §:n kolmannessa kohdassa, että sama rikos naista kohtaan (tässä puhuu laki *naisestä*, kahdessa edell. kohdassa *työstä*), joka on täyttänyt viisitoista, mutta ei seitsemäätoista vuotta, eikä ennen ole maattu, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi taikka, korkeintaan kolmensadan markan, sakoilla.

Emme nyt aio puhua rangaistusten määrästä, josta kyllä olisi siitäkin paljo sanottavaa. Tahdomme tässä kajota ainoastaan siihen merkilliseen ja suuresti paheksittavaan seikkaan, että tämän samaisen §:n *neljännessä* kohdassa säädetään, *ettei yleinen syyttäjä* saa nostaa syytettä sellaisista rikoksista, joista äsken on puhuttu *toisessa* ja *kolmannessa* kohdassa, jollei asianomistaja, s. o. lapsen holhoja sitä ole syytteeseen ilmoittanut.

Ainoastaan siinä tapauksessa siis, että siveellisyyserikos harjoitetaan alle *kahdentoista* vuotta vanhaa tyttöä kohtaan, tulee yleisen syyttäjän nostaa kanne rikollista vastaan, mutta kahdessa jälkimmäisessä tapauksessa eli jos tyttö on yli 12 vuotta, niin laki suoraan kieltää, ettei yleinen syyt-

täjä saa nostaa kannetta rikoksen tekijää vastaan, ellei lapsen holhoja ole rikosta syytteeseen pantavaksi ilmoittanut.

Tämä on paha siveellinen rikos sen yhteiskunnan puolesta, jonka ehdoton velvollisuus on suojella alaikäisiä jäseniänsä siveellisyyserikoksia niinkuin muitakin rikoksia vastaan. Kun yhteiskunta säättää tällaisen lain, niin se samassa vapauttaa itsensä suojelusvelvollisuudestaan alaikäistä tyttöä kohtaan, niinpian kuin hän on *kaksitoista* vuotta täyttänyt.

Seuraus tästä huolimattomuudesta on, että siveellisyyserikoksia kahtatoista vuotta vanhempia tyttöjä kohtaan harvoin pannaan kanteeseen, sillä ymmärrettävissä on etteivät lapsen holhojat, isä, taikka isän puutteessa äiti, suinkaan kaikissa tapauksissa edes tiedä miten asiassa on meneteltävä. Helposti voipi tapahtua niinkin, että lapsen isä — harvemmassa äiti — jättää asian sikseen, syyttä tai toisesta. Toisen kerran hän ehkä vaikenee sen johdosta, että rikollinen tarjoaa rahallista hyvitystä, toisen kerran senvuoksi että pelkää oikeudenkäynnin herättävän yleisön huomiota asiaan. Pahinta on ettei monella sellaisella pienellä raukalla, jota vastaan rikos on tehty, ole mitään holhojaa, joka hänen puolestaan antaisi asian ilmi. Kaikissa tällaisissa tapauksissa jää rikosentekijä siis vapaaksi kaikesta rangaistuksesta ja voipi siten monta kertaa uudistaa saman

rikoksen joutumatta siitä edes syytteeseenkään, saatikka rangaistuksi.

Kaikki nämä monet ala-ikäiset tyttölapset, jotka täten höllien lakien uhreina joutuvat onnettomuuteen ja kenties iäkseen pilatuiksi, huutavat meitä tulemaan heitä auttamaan. Meidän tulee senvoksi tehdä voitavamme saadaksemme tämä rikoslain 20 luku äsken mainituissa kohdissa muutetuksi niin, että *tytön laillinen suojelusikä korotetaan 12 vuodesta 15 ikävuoteen: s. o. että siveellisyysrikos joka harjoitetaan 15 vuotta nuorempaa tyttöä kohtaan, on yleisen syyttäjän aloitteesta saatettava syytteeseen.*

Suosittamme lukijoillemme tämän rikoslakimme 20 luvun tarkoin luettavaksi. Samassa pyydämme teitä tarkastamaan saman lain 25 luvun koskeva rikosta toisen vapautta kohtaan. *)

* * *

Naisen kasvatuk- sen parantaminen.

Viidentenä pääkohtana on *naisen kasvatuksen parantaminen* niin hyvin tietopuolisella kuin käytännöllisellä alalla. Tämä kysymys on niin vanha, sen parannusta on jo niin monta kymmentä vuotta naisten puolelta ajettu, että sen oikeus jo rupeaa itämään yleiseen tietoisuuteen.

*) Rikoslain, annettu 19 p. jouluk. 1889, voi ostaa lähimmästä kirjakaupasta 1: m:lla.

teen. Siinä on jo monta tärkeää parannusta saatu aikaan, ja nämäpä parannukset ovatkin johtaneet siihen, että monisatalukuinen joukko nuoria akateemillisen sivistyksen omistavia naisia nyt seisoo puolellamme taistelussamme uusien oikeuksien puolesta sekä sivistyksellisellä että valtiollisella alalla. Mutta yleisen mielipiteen vaatimuksesta huolimatta on kansa valtiona kuitenkin ihan viimeisiin asti pysynyt erillään alkuunpanosta tässä asiassa. Se on tosin antanut rahallista kannatustaan naisoppilaitoksille ja yhteiskouluille, jotka ovat antaneet tytöille valmistusopetuksen yliopistoa varten. Mutta paitsi että tämä kannatus on ollut aivan riittämätön, ja sälyttänyt päävastuun näiden koulujen toimeentulosta yksityisille, niin huomattakoon, että valtio vasta tänä syksynä ensi kerran on ottanut huolekseen järjestää ja voimastapitää semmoisen oppilaitoksen, joka valmistaa tyttöjä yliopistoon. *) Tämä viittaus riittänee muistuttamaan siitä kuinka paljon vielä on tehtävä, ennenkuin valtion avulla tytöille tehdään tie akateemiseen sivistykseen yhtä helpoksi kuin pojille, johon päämäärään on pyrittävä. Samoin on naisen ammatillisen sivistyksen tiellä vielä monta estettä, jotka ovat poistettavat, ennenkuin voidaan sanoa että nainen siinä on oikeuksissa samanveroinen kuin mieskansalainen. Siis sama ja yhtä huokea

*) Tyttökoulujen jatkoluokat Helsingissä.

mahdollisuus tytöille kuin pojillekin yliopistolliseen ja ammatilliseen sivistykseen.

* * *

Uusien toimialojen avaaminen. Edelliseen kysymykseen liittyvästi kysymys uusien toimialojen ja ansiolähteiden avaamisesta. Kuinka harvat ovatkaan vieläkin ne toimet ja virat, joihin naisihminen voi päästä? Monia vuosikymmeniä on saatu taistella ennenkuin naisille annettiin oikeus esim. opettajavirkoihin poikakouluissa, puhumattakaan muista virkaaloista, joille ei hän ollenkaan vielä saa astua. Vielä on olemassa sellainenkin luonnoton määräys, että naisseminareissa, joissa on ainoastaan tyttöoppilaita, on oleva miesjohtajat, vaikka hakukelpoisia naisia noihin virkoihin nyt jo on kylläksi.

Kaikki ylemmät, vaikutusvaltaiset virka-asetmat ovat naisilta pidätetyt. He ovat kielletyt saamasta kansakoulujen tarkastajavirkoja. He ovat kielletyt jäsenyydestä koulutoimen ylihallituksessa, niinkuin muissakin hallintovirastoissa. Heidän toiminta- ja vaikutusvapautensa lääkkäreinä on kuristavilla rajoituksilla ehkäisty. Heidän toimialueensa kirkon palveluksessa supistettu tyhjiin, niinkuin olemme aikaisemmin osottaneet. Valtion rahalaitoksissa ei heillä ole ollenkaan jalansijaa.

Työtä seuraa palkka. Mutta mimmoisen palkan antaa kunta ja valtio naiselle, joka suorittaa saman työn kuin mies? Sen tiedämme. Nälkäpalkan. Naisen palkkakysymystä ei milloinkaan voida tasapuolisesti ratkaista ennenkuin hän itse ottaa ratkaisuun osaa. Mutta hän on ollut tässä suhteessa yhtä oikeudeton kuin niin monessa muussa. Toinen asianosallinen on yksin määrännyt ja ottanut itselleen suurimman osan. Naisen huoleksi jää siis työskenteleminen palkkojen järjestämiseksi periaatteen mukaan: sama palkka samasta työstä.

Mitä nyt kosketeltuihin asioihin tulee, saavutanevat kaikki naiset niissä täyden yksimielisyyden.

* *

Yleinen kieltolaki. Erimielisyyttä tuskin myöskään herättää raittiuskysymys. Raittiuskysymys on oikeastaan naiskysymys. Se on sitä puhtaasti eettilliseltä kannalta, sillä naisen pitäisi luonnostaan rakastaa raittiutta ja puhdasta elämää. Mutta se on sitä myöskin käytännölliseltä kannalta, sillä kukaan ei ole miesten alkoholinautinnosta kärsinyt niin paljon kuin nainen. Kukaan ei voi luetella kuinka monet miljoonat naisia maailmassa ovat poljetut sanomattomiin kärsimyksiin, tauteihin ja häpeään alkoholin vuoksi. Kun naiset siis ovat ruvenneet

raittiuden edistäjiksi ovat he omaa asiaansa edistäneet. Mitä heihin itseensä tulee ovat naiset yleensä raitista väkeä, joskaan eivät aina raitiusväkeä. He tosin eivät kaikki täydelleen ole itse hyljänneet nauttimistapaa — ja se on paha eikä heille kunniaksi — mutta yleensä eivät he ole tuosta nauttimisesta riippuvia. Mutta he eivät ole arvanneet kysymystä kylläksi tärkeäksi. Vaan jollei ennen, niin nyt heidän *täytyy* ymmärtää ja *yhtenä* naisena, sitkeinä ja voimakkaina asettua alkoholin valmistusta ja myyntiä vastaan. Onhan selvää että raitis kansa, jonka voimaa ja tarmoa ei alkoholi ole heikontanut, on se kansa, joka kestää, se kansa joka pystyy pitämään puoliansa sekä ulkoapäin että sisältäpäin tulevia hyökkäyksiä vastaan. Mutta raitis on kansa semmoisenaan vasta silloin kuin se on *yhteiskuntana* ja *valtiona* poistanut keskuudestaan juovutusjuomat. Ja sen kansa voi tehdä yleisen kieltolain voimalla. Ei kansan eikä sen jäsenten tarvitse hankkia itselleen elatusta ja ylellisyysomaisuutta juovutusjuomain valmistuksella ja myymisellä. Juovutusjuomat ovat myrkyjä, niiden paikka on apteekki.

Yhteinen kansa on jo kauan vaatinut yleistä kieltolakia. Yhtykäämme tässä kansaan, se tietää, mitä se tahtoo.

Mutta asialla on toinenkin puoli. Kansa tietää, että etupäässä varakkaammat säätyluokat hyötyvät väkijuomaliikkeestä, mutta että yhtei-

nen kansa, kansa kokonaisuudessaan siitä vaan kärsii. Hyötyminen lähimmäisen vahingosta on aina väärin. Naiset älkööt siis kannattako juovuttavien juomien liikettä. Yleinen kieltolaki on sitäpaitsi palveleva satojatuhansia *naisia*, jotka nyt saavat kärsiä miesten juoppoudesta. Se on palveleva koko kansaa.

Niille, jotka eivät yhdy kieltolakiin sentähden että pelkäävät, ettei uutta lakia noudateta vaan että se synnyttää salaliikkeitä ja lain rikkomista, vastaamme että kansan oikeudentunne on tässä ilmaistava huolimatta siitä että jotkut yksityiset, mahdollisesti kieltolain rikkoisivat. Kun kotipoltto tahdottiin lakkauttaa, niin ennustivat sen puolustajat, että salapoltto tulisi vahingollisemmaksi kuin lainmyöntämä, jos kotipoltto lakkautettaisiin. Mutta kokemus kumosi heidän väitteensä. Kotipoltto lakkautettiin, ja viinatulva kuivi suuressa määrässä. Se keis. asetus 70: luvulta, joka vastoin yleistä lakia aiheutti haureuslaitosten synnyn, sai alkunsa samallaisesta näkökannasta kuin miltä meillä nyt vastustetaan kieltolakia. Haureutta harjoitettiin, vaikka rikoslaki sääti siitä rangaistuksen, sentähden oli parempi että tuo pahe *järjestettiin* ja suotiin sille *julkeutta*, asetettiin se erityisten viranomaisten *valvonnan* alaiseksi. Oliko tuo onnellista? Ei. Nyt tullaan ennustettavasti palaamaan takaisin lakiin. Ymmärrettävästi on eroitus suuri, jos ihminen hankkii itselleen juovutusjuomia

lain suojassa ja siis juo ja juopuu koko yhteiskunnan ja valtion suostumuksella, kuin jos hän tekee nuo tekonsa vastoin lakia, salassa.

* * *

**Kansakoulu pohja-
kouluksi; kaikki al-
keisopetus maksut-
tomaksi.**

Mikä on oleva kantamme kansan opetuksen suhteen? Mikäs muu meille naisille soveltuisi kuin vapaa-
mielisyyden ja tasa-arvoisuuden periaate. Me, jotka vuosikymmeniä olemme koettaneet aikalaisillemme selvittää, että meillä *naisilla* on yhtä suuri oikeus päästä osallisiksi siitä alkeisopetuksesta, jonka valtio tarjoaa mieskansalaisille, kuinka *me* voisimme kasvatuskysymyksessä yleensä olla muuta kuin puhtaasti kansanvaltaisella kannalla. Kaikki kansan kerrokset ovat saatettavat tässä suhteessa tasa-arvoisiin oikeuksiin? Sen vuoksi että lapsi syntyy maailmaan köyhänä, torpparipariskunnan, työväen, loisen taikkapa yksinäisen naisen lapsena, ei valtio ole oikeutettu riistämään häneltä tilaisuutta samaan oppiin, minkä *rikkaan* lapsikin valtiolta saapi. On aivan väärin, että valtio järjestää opetuslaitoksen sillä tavalla, että se joutuu varakkaitten etuoikeudeksi. Mutta niin meidän valtiomme samoin kuin useimmat muutkin valtiot on menetellyt, ja se on ollut sille mahdollista, niinkauan kuin lakejasäättävä valta on levännyt muutamien harvojen, juuri noiden varakkait-

ten kansanluokkain käsissä. Olemme puolestamme jo useita vuosia sitten ja viimeksi menneenä keväänä esittänyt mielipiteenämme, että valtion niin-
kuin kunnankin tulee tehdä kaikki alkeisopetus yliopistoon saakka maksuttomaksi, ja yleensä järjestää se niin, ettei varattomuus estä ketään saamasta kouluopetusta. Tähän pitäisi mielestäni naisten valtiollisena ryhmänä yhtyä.

On selvä, että jos koulu on kaikkien varallisuusasteiden saavutettavissa, pääsee köyhän lapsi vapaasti kilpailemaan rikkaan lapsen kanssa sivistyksestä, ja samassa pääsee hän kilpailemaan leivästä, asemasta ja vaikutusvallasta. Siitä syntyy luonnollisesti eri kansanryhmäin välillä tasointus, joka nykyoloissa on aivan välttämätön rauhallisen kehityksen ehto.

* * *

**Invaliditeetti- ja
vanhuuden
vakuutus.**

Mutta täten saavutettava tasoitus ei vielä riitä. Valtion täytyy tunnustaa ruumiillisen työn arvo korkeammaksi kuin se sen nyt tunnustaa. Se tapahtuu siten, että valtio varaa ruumiillisen työn tekijälle työnkyvyttömyys- ja vanhuuden-vakuutuksen samojen perusteiden mukaan kun valtio varaa sen niinsanottujen virkamiehien hyväksikin. Omaisuus sekä maana, vetenä että rahana on luonnolli-

sesti kansan yhteinen. Mutta kansalla valtiona ei voi olla oikeutta suositella enemmän toista kansan jäsentä kuin toistakaan. Ja koska täydyttäneen myöntää, että maatyömies, kivityömies, rakentaja, seppä, pesijätär, siivoojatar, palvelijatar on kansan menestykselle ja hyvinvoinnille yhtä tarpeellinen kuin nimismies, maanmittari, kirjuri, opettajatar j. n. e., ja tekee ihmisille yhtä tärkeää palvelusta kuin nämäkin, niin on kansa ehdottomasti velvollinen pitämään yhtä hyvää huolta näistä edellisistä, kun he tulevat työhön kykenemättömiksi tai vanhoiksi, kuin noista jälkimäisistäkin. Tästä johtuu että ruumiillisen työn suorittajalle valtion toimesta on valmistettava sama mahdollisuus pääsemään osalliseksi vakuutus- ja eläkerahoista, kuin henkisen työn suorittajakin.

Voidaan sanoa: mistä riittäisi varoja kaikkien tuohon? Mutta me vastaamme: kyllä riittää, kun varat vaan tasataan.

Kaikissa näissä asioissa luulisimme naisten voivan yhtyä. Nämä asiat muodostavat oman ryhmänsä, ja kelpaavat siksi siveelliseksi perustuskiveksi, jolle voisi uudistustyötä edelleen rakentaa. Jos naiset uskollisesti näiden asiain ympärille keräytyen todella saavat niissä aikaan sensuuntaisia käännteitä, joita tässä olemme koettaneet esittää, niin heidän vaikutuksensa kokonaisuuteen on oleva suuriarvoisempi kuin jos he sekaantuvat jokaiseen erityiskohtaan taloudellisissa,

teknillisissä ja satunnaisissa järjestyskysymyksissä. Tietysti eivät mitkään kysymykset jotka koskevat inhimillisen elämän parantamista saata olla meille yhdentekeviä, mutta yksityiskohtaista ohjelmaa niistä kaikista ei meidän tarvitse laatia.

* * *

Olen koettanut esitykseeni koota muutamia sellaisia uudistustehtäviä, joiden suorittamiseen naisten olisi ryhdyttävä. Saanen vielä luetella ne yhdessä vedoksessa.

1. *Naiselle, niin naimisissa olevalle kuin naimattomalle on myönnettävä kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus samoilla perusteilla kuin miehelle. Kunnallislainsäädäntö muutettava kansarvallisemmalle kannalle.*
2. *Miehen edusmiehyys avioliitossa lakkautettava ja vaimo kaikissa oikeudellisissa suhteissa pääsevä täydelliseen tasa-arvoisuuteen miehen kanssa. Kaikki ne määräykset elinkeino- ja muissa siviililaeissa, jotka perustuen nykyiseen avioliittolakiin sitovat avionaisen toimintavapautta tavalla taikka toisella, ovat poistettavat, ja avionaisen niin hyvin oikeustaloudellinen kuin persoonallinen vapaus julistettava loukkaamattomaksi; ja otettakoon tässä erityisesti huomioon, että maalisk. 3 p. 1879 annetun elin-*

keinoja koskevaa keis. asetuksen 3:s § muutetaan siten, että aviovaimo täysvaltaisesti samoin kuin mieskin voipi harjoittaa ammattia ja itse vastata sitoumuksistaan.

3. Keis. asetus annettu 14 p. heinäk. 1875, koskeva erityisten tarkastustoimistojen perustamista prostitueerattujen naisten tarkastamista varten, johon asetukseen prostitutioonilaitos meidän maassamme katsotaan perustuvan, on kumottava, ja kaikki hallinnollisesti järjestelty ja viranomaisien valvonnan alla oleva haureusliike lakkautettava.
4. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lapsien oikeustilaa koskevien lakien tarkistelu ja uudistus pantava toimeen siihen suuntaan,
 - a) että isyyden etsiminen helpoitetaan, ja isän elatus- ja kasvatusvelvollisuudet aviotonta lasta kohtaan määrätään samallaisiksi kuin ne ovat avioliitossa syntynyttä lasta kohtaan;
 - b) että tällaiselle lapselle myönnetään sama oikeus kuin aviossa syntyneelle lapselle peridä ei ainoastaan äitiä vaan yhtä hyvin isäänsä ja molempien vanhempiensa sukulaisia; ja
 - c) että sellaiselle avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle määrätään holhoja eli uskottumies tai nainen, joka holhojalautakunnan valvonnan alaisena lapsen ala-ikäisenä ollessa huolehtii hänen etuansa yllämainituissa suhteissa.

5. Voimassa olevan rikoslain 20 luvun 7:s § muutettava niin, että tytön laillinen suojelusikä joka nyt on 12 vuotta, korotetaan 15 vuoteen, s. o. että siveellisyysrikos, joka harjoitetaan 15 vuotta nuorempaa tyttöä kohtaan, on yleisen syyttäjän alotteesta kanteeseen saatettava.
6. Naisten niin hyvin tietopuolinen kuin käytännöllinen kasvatus on parannettava, ja valtio velvoitettava voimassa pitämään heille niin korkeakouluihin kuin ammatteihin valmistavia oppilaitoksia samojen periaatteiden mukaan kuin miesnuorisolle. Naisen sukupuoli älköön olko virkanimitykselle esteenä.
7. Naisten toimi- ja vaikutusalat laajennettavat siihen suuntaan johon edellä olevassa esityksessä on viitattu.
8. Yleinen kieltolaki aikaansaattava.
9. Kansalaiskasvatus niin järjestettävä, että kansakoulu koko laajuudessaan tulee yleiseksi pohjakouluksi; alkeiskouluja lisättävä etupäässä yhteiskasvatuksen aatetta toteuttamalla sekä maaseudulle että kaupunkeihin; kaikki kansalaisopetus korkeakouluun saakka tehtävä maksuttomaksi.
10. Työkyvyttömyyden- ja vanhuuden vakuutus ruumillisen työn tekijöille valtion puolesta järjestettävä.

* * *

Suurin osa ylläluetelluista kysymyksistä ovat jo tähänkin asti olleet valvutuneiden naisten julkisessa toimintaohjelmassa; 9:s ja 10:s kysymys ovat uudempia vaikka eivät suinkaan meille ennestäänkään vieraita.

Ei ole milloinkaan kuulunut ihanteellisten naisjärjestöjen tarkoitukseen ajaa naisten ohjelmaa puolueittain. Senvuoksi eivät nämä järjestöt tähän saakka ole koonneet jäseniään mihinkään erityisiin valtiollisiin puolueisiin, koska niille on ollut edullista saada kaikki puolueet suosiollisiksi naisten asioille. Saanemme toivoa että lukija käsittää ja antaa arvoa tälle kannalle. Tämä yhtyminen yhden suuren asian ajamiseen luonnollisesti ei ole estänyt että muissa valtiollisissa asioissa samaan suuntaan ajattelevat naiset ovat liittyneet johonkin valtiolliseen puolueeseen pysyttämällä tietysti oman kantansa kaikissa niissä suurissa kysymyksissä, jotka koskevat naissuvun oikeusasemaa tai ovat sen yhteydessä. Ja vakuutuksemme on että naisasiajärjestöjen pysyytymisen jossain määrin yläpuolella puolueita on tähän asti ollut niiden väkevyys. Sillä niinkauan kuin ne sen ovat tehneet ovat ne muodostaneet yhden ainoan kokonaisuuden, jonka jäsenet yksimielisesti, hajoittamatta voimiaan puolueharrastuksiin, ovat taistelleet saman asian, naisvapautuksen, puolesta. Ja tämän asian merkitystä ja tärkeyttä ei enää voida kieltää. Se on ollut täysin

oikeutettu omaksi edukseen vaatimaan naisten huomion ja voimat.

Sen perästä kuin nainen nyt on päässyt kansalaisoikeuksiinsa ja on oikeutettu ottamaan suoranaista osaa valtiolliseen elämän järjestämiseen, ovat asiat edellä olevassa suhteessa melkoisesti muuttuneet; se ei ole kiellettävissä. Puoluerajat kiristyvät yhä suppeammalle, ja omistamatta jäsenyyttä jossakin puolueessa kansalaisen ei enää ole helppo ottaa valtiolliseen elämään osaa. Näin ollen naisetkin määräävät paikkansa, ja kysymys syntyy, miten he nyt enää yhdessä voivat asiointansa ajaa. Tähän löytyy kyllä näennäisesti yksinkertainen vastaus: kukin ajaa asiaansa puolueessaan. Ja niin luultavasti tulee ainakin osaksi käymäänkin, ja asiastansa arat naiset koettavat luonnollisesti saada puolueensa kannatusta asialleen niin suuressa määrässä kuin suinkin, samassa kuin he itse puolestaan vakaumuksensa mukaan ottavat osaa muittenkin kysymysten arvosteluun ja järjestämiseen.

Mutta asialla on toinenkin puoli, ja siihen olemme esityksemme alussa jo kajonneet. Suuri vaara vaanii meitä naisia siinä, jos kuumaverisyssä meidän heittäydymme puoluetistelun pahimpaan poltteeseen, menetämme tasapainomme ja antaudumme tietämättämme puoluetalutukseen. Se olisi suuri onnettomuus naisille itsilleen, *heidän* asialleen ja koko kansalle. Se pitäisi mie-

lestämme miestenkin helposti käsittää, ja siitä johtuu, että miestenkin tulisi periaatteessa hyväksyä naisten pyrintö, omistaa puolueeseen nähden enemmän vapaan kannan. Jos naiset nyt kokonaan hylkäisivät tähänastisen, sanokaamme yleisen ihmisyysskannan ja lähtisivät arvostelemaan ja ajamaan asioita pelkältä puoluekannalta, niin en usko isänmaan heitä siitä tulevaisuudessa kiittelevän enkä myöskään usko, että he sillä uutta kansalaisasemaansa vahvistaisivat. Paremminkin he sitä vahvistavat ja oikeutensa pysyväisemmäksi tekevät, jos he etsivät ja löytävät itselleen oman, uudessa merkityksessä tosi naisellisen kannan, puhutaan ihmisyysskannan. Sillä kannalla he voivat paraiten palvella nykyistä asemaansa ja tulevaisuuttaan julkisen elämän tasolla.

Tuskinpa kukaan tahtoo kieltää, että jollei se kansallinen hajaannus, jonka puoluetistelusta on luonut, olisi ollut niin ääretön kun se on ollut, niin olisimme olleet väkevämmät vastustamaan ulkopuolelta meihin tähdätyjä ja osuneita hyökkäyksiä. Jos olisi ollut enemmän eheyttä keskessämme, olisimme voineet paremmin pitää puoliamme. Sisällinen hajaannus lisäsi heikkouttamme.

Moni ihmetellee miksemme ole naisten ohjelmaan ottaneet *rauhanaatteen* ajamista. Mutta kyllä me olemme sen ottaneet ja olemme mielettämme pitkin esitystämme koettaneet pitää juuri

rauhanaatetta korkeimpana silmäpisteenämme, vaikka emme ole vielä sen nimeä maininneet. Sillä rauhaa varmaan tulisivat edistämään keskuudessamme kaikki ne uudistukset, joiden puolustukseksi tässä olemme puhuneet, rauhallisen kehityksen asioitahan ne ovat. Meillä valloitetun maan naisilla ei voi olla samaa tehtävää rauhanaatteen puolesta kuin on oleva itsenäisten valtakuntain naisilla, kun ne kerran astuvat samoihin oikeuksiin kuin me nyt olemme astuneet. Mutta siltä rauhanaate, joka on suurin ihmisyyssaatteista, meitäkin voi tarvita ja meitä kutsuu. Me voimme ja meidän tulee palvella tätä aatetta sisällisessä elämässämme. Valmistakaamme mahdollisuutta rauhalliselle toiminnalle puolueitten välillä. Tehkäämme niinkuin pohjalaiset sisaremmme ennen tekivät, jos taistelusta tulee tappelu! Asettukaamme tappelijoitten väliin, koettakaamme hillitä puoluevihaa, koettakaamme lauhduttaa, missä aallot yli ääriensä nousevat.

Suuret kysymykset maamme valtiollisen itsehallinnon säilyttämisestä ja edelleen kehittämisestä riippuu ehken enemmän kuin ajatellaankaan siitä, voipiko kansamme saavuttaa niin paljon yksimielisyyttä että se voipi yhtenä kokonaisuutena kansan itsenäisyysasia puolustaa ja ajaa. Onko siinä eheyttä riittävästi? Entä jollei Suomen kansa kykenisikään itse hallitsemaan itseänsä? Olkoon naisten pyhänä velvollisuutena luoda ja kannat-

taa tätä tarvittavaa eheyttä, sitä ymmärtämystä, sitä sukulaisuudentunnetta kansan jäsenten kesken, jonka puutetta me kaikki valitamme. Rauhallisen, vihattoman, kateudettoman ja kostonhimmottoman kehityksen kannattaminen olkoon tarkoitusperämme. Siihen meitä aika kutsuu. Jos me voisimme enemmän yhdistää kuin eroittaa, niin me lisääsimme kansamme voimia. Jos me voisimme valtiolliseen elämäämme levittää syvemmän siveellisen arvontunteen, niin ei osanottomme olisi turha. Jos naiset päättäisivät aina asettaa laillisuuden ja oikeuden kannan hyödyn kantaa yleemmäksi ja pysyä uskollisina puhtaan ihmisyyden vaatimuksille, niin heidän vaikutuksensa vaaleissa ja eduskunnassa tukisi ihanteellisuutta ja tulisi siten siunausta tuottavaksi kansalle ja maalle.

* * *

Olkoot naiset nyt valppaita. Kun ehdokkaita ruvetaan mainitsemaan, selailemaan ja listoihin asettamaan, niin alkäämme olko silloin mykkinä. Luopukaamme vanhasta virheestämme lausua ajatuksemme vasta jälestäpäin, ja saapukaamme itse niihin tilaisuuksiin, joissa ehdokkaista neuvotellaan. Ellemme mene mukaan kantaamme ilmaisemaan ja puolustamaan ja ehdokkaitamme esittämään, niin saamme syyttää itseämme. Ja kun ehdokkaitten asettamiseen otam-

me osaa, niin katsokaamme silloin, että niitä valitessa pidämme silmällä, vastaako *heidän* kantansa meidän kantaamme ja tahtovatko he periaatteitamme omaksua ja meitä niiden perille vie-
misessä auttaa.

Se nopeasti edistyvä heräämisliike, joka maamme naismaailmassa paraikaa tapahtuu, on jo ehtinyt osoittaa, että naiset todella tahtovat edustajia uuteen kamariin myöskin omasta sukupuolestaan. Niin pitää ollakin, molemmista sukupuolista on niitä saatava ja oikeita *ihmisiä* ennen kaikkea valittava.

Naiset ovat nyt voima.

Katsokoot että he sen käyttävät ihmisyyden hyväksi.